

ZVONA

ČASOPIS ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ
1/588

USKRS, 2026.
RIJEKA
GODINA LXIV.
CIJENA 1€

Sretan Uskrs!

Dopisništvo Vatikan

Tihi glas mira

Komentar:

Stjepan Baloban, pročelnik
Centra za promicanje
socijalnog nauka

Ako je nevažan
čovjek, kako može
biti važan Bog?

Razgovor: članovi
Zajednice udruga
Domovinskog rata

Rane rata često su
duboko duhovne

Mali korizmeni agape
Kako smo nekad
slavili Uskrs

Uskrsna poruka riječkog nadbiskupa Mate Uzinića

»Mir vama! Kao što mene posla Otac
i ja šaljem vas.« (Iv 20-21)

SADRŽAJ:

Zvona zvone

Digitalni ritam novih Zvona ... 2Uskrsna poruka riječkog
nadbiskupa Mate Uzinića**Mir vama 3**

Događanja

**Rijeka i Pisa u znaku pomirenja
zajedničke povijesti..... 4**

Dopisništvo Vatikan

Tih glas mira 5

Razgovor: Stanko Perica, ravnatelj

Isusovačke službe za izbjeglice

Ratovi uvijek generiraju**bijedu, migracije i****težnju za osvetom 6-7**

Stjepan Baloban, pročelnik C

entra za promicanje socijalnog

nauka Crkve

Ako je nevažan čovjek, kako**može biti važan Bog? 8-9**

Razgovor: članovi Zajednice

udruga Domovinskog rata

Rane rata nisu samo**tjelesne i psihološke nego****često i duboko duhovne ... 10-11**

Sakramenti

Božje milosrđe – neshvatljivo**otajstvo Presvetoga Trojstva 12**

Mali korizmeni agape

Kako smo nekad**slavili Uskrs 13**

Postulatura za kauze svetih

Riječke nadbiskupije

Pokrenuta kauza slugu Božjih**Martina Bubnja i 20 drugova –****Riječkih mučenika 14-15**

Medicinski kutak

Proljetno buđenje 16

Crtice iz Gorskog kotara

Što je regetac 17

Biblija

Različite slike**uskrsnuća kod sv. Pavla 18**

Crkvena glazba

Liturgijske pjesme**uskrsnog vremena 19****Fra Marinko Pejić: Kad sestra****smrt postane vrata života 20****Jubilejska godina i****jubilejski oprost 21**

Riječka nadbiskupija 22-25

Riznica snova 26

Tarik ef. Kohnić

Nostra aetate potvrđuje i**pokazuje da je svaki čovjek****stvoren na isti način 27****Monografija riječke****katedrale sv. Vida 28**

Zvona zvone

Digitalni ritam
novih Zvona

Već je skoro Uskrs, a vi tek sada držite u ruci prvi ovogodišnji broj Zvona. Dragi čitatelji, i sami ste primijetili da se nešto promijenilo. O tome smo u više navrata već izvijestili u tekstovima dostupnim na internetu, a sada vam dugujemo objašnjenje i u tiskanom izdanju. Zvona, časopis za kršćansku kulturu, koji već više od 6 desetljeća pisanom riječju pokriva područje nekadašnje Riječko-senjske nadbiskupije zakoračio je u novu fazu svojega postojanja.

U vremenu kada digitalna produkcija, za razliku od tiska, privlači sve veći i veći dio publike, uredništvo Zvona i izdavač Riječka nadbiskupija odlučili su više pažnje posvetiti mrežnoj stranici koja živi već gotovo tri godine.

Kako bismo se više mogli posvetiti tome, snagama koje imamo, nužno je bilo ipak smanjiti broj tiskanih izdanja. Odlučeno je da u ovoj 2026. godini objavimo samo 4 tiskana broja, što znači da će tiskano izdanje našeg mjesečnika izaći svaka tri mjeseca. Time, naravno, pokazujemo da tiskano izdanje i dalje ima svoju vrijednost i publiku koju poštujemo. Očuvat ćemo ono što je našim čitateljima važno, a to je da u opipljivu, tiskanu obliku vide pregled najvažnijih događanja i poruka iz života mjesne Crkve.

Tiskano izdanje ima svoju vizualnu i grafičku vrijednost, preglednost i mogućnost isticanja najvažnijih poruka. Koncept tiskanog broja zbog toga nećemo puno mijenjati. Tako ćete vaše omiljene rubrike po kojima su Zvona prepoznatljiva i autore koji nam pišu iz Vatikana, donose kronike iz Gorskog kotara, tumače Bibliju, podučavaju o sakramentima, daju medicinske savjete i upute o crkvenoj glazbi i dalje moći pratiti u tiskanom izdanju. Naravno, neće izostati ni pregled događanja iz života Crkve na području Riječke nadbiskupije, a tiskana Zvona možete pronaći u vašim župnim crkvama.

S druge strane želja je da i mrežna stranica nastavi živjeti svoj život, neovisna iako i dalje povezana s tradicijom tiskanih izdanja. Tako ćete, kao i do sada, na njoj moći čitati tekstove naših stalnih suradnika u već postojećim rubrikama, ali u novom ritmu izlaženja. Više ih nećemo objavljivati sve odjednom, povezane s tiskanim izdanjem, nego pojedinačno kako bismo skoro svakoga dana na našoj mrežnoj stranici imali po jednu objavu.

Od prvog broja, u rujnu 1963. godine, do danas Zvona su se stalno mijenjale, mijenjao se i ritam izlaženja, mijenjale su se društvene prilike i sami vjernici. No nije se mijenjalo osnovno poslanje Zvona nadahnuto Drugim vatikanskim saborom. Navijestiti Kristovu poruku pišući o crkvenim i društvenim temama, prepoznati svjedočenje Krista u životu mjesne Crkve i potaknuti vjernike na življenje te Kristove poruke. Taj poziv ostaje i danas, u reduciranu tiskanom izdanju, ali i u rastućem digitalnom svijetu.

Uredništvo izražava nadu da će, uz sudjelovanje čitatelja, Zvona nastaviti svoju misiju i kao Internet portal, da će potaknuti vjernike na promišljanje i svjedočenje Kristove poruke.

Svim pretplatnicima koji su već platili 10 ovogodišnjih tiskanih brojeva, produljit ćemo pretplatu i na 2027. godinu. Svim ostalim vjernim pretplatnicima tiskanog izdanja, za ovu je godinu pretplata upola manja od prošlogodišnje. Nadamo se da ćete i dalje primati nadbiskupijski časopis u tiskanom izdanju.

Danijel Delonga,
urednik tiskanog i web izdanja

**U tiskanom izdanju
očuvat ćemo ono što
je našim čitateljima
važno, a to je da u
opipljivom obliku, na
papiru, vide pregled
najvažnijih događanja
i poruka iz života
mjesne Crkve. Tiskano
izdanje ima svoju
vizualnu i grafičku
vrijednost, preglednost
i mogućnost isticanja
najvažnijih poruka.**

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO - SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 6,50 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIĆ, Viškovo;
Naslovnica: Sretan Uskrs! (Mk 28,1-10)

»Mir vama! Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas.« (Iv 20-21)

Uskrsna poruka riječkog nadbiskupa Mate Uzinića

Mir koji daruje Uskrsli nije bijeg od stvarnosti nego snaga da se s njom suočimo bez straha. Uskrs ne poništava nasilje i zlo nego postaje Božji odgovor na zlo: umjesto osвете nudi oprost, umjesto mržnje – ljubav koja služi.

Drage sestre i braćo, u našem vremenu nerijetko imamo dojam da buka zla nadjačava tišinu dobra. Ratovi i nemiri, nasilje i nepravde, svađe i podjele... Negativne se vijesti smjenjuju bez predaha te u nama stvaraju nemir i malodušje. Kad tome dodamo i osobne brige, bolesti i nemoći te druge životne poteškoće, s pravom se pitamo ima li u ovom svijetu još uopće mjesta za radosnu vijest o Isusovu uskrsnuću?

No nije li slično bilo i onoga uskrsnog jutra? Žene dolaze na grob pune tuge i straha. Ne dolaze očekujući čudo nego kako bi pomazale Isusovo tijelo miomirisima i time dovršile pripremu njegova mrtvoga tijela za ukop. A onda nailaze na otkotrljan kamen i čuju pitanje koje je i nama danas upućeno: „Što tražite Živoga među mrtvima?“ (Lk 24,5).

Među znakovima smrti koje vidimo oko sebe to pitanje odzvanja i u današnjem vremenu: hoćemo li se zaustaviti na patnji ili ćemo se usuditi povjerovati da križ nije kraj?

Nisu samo žene koje su išle na grob utonule u tugu i strah nego i drugi Isusovi učenici okupljeni iza „zatvorenih vrata“. No, poput grobnog kamena, tako ni zatvorena vrata uskrsnulom Kristu nisu prepreka. On ulazi k njima i daruje mir govoreći: „Mir vama!“ (Iv 20,19).

Mir koji daruje Uskrsli nije bijeg od stvarnosti nego snaga da se s njom suočimo bez straha. Uskrs ne poništava nasilje i zlo nego postaje Božji odgovor na zlo: umjesto osвете nudi oprost, umjesto mržnje – ljubav koja služi. Ne obećava život bez križeva i rana nego vjeru da Bog može i želi preobraziti svaki križ i svaku ranu, obrisati svaku suzu. Ljubav Božja, koja je u Isusu Kristu prošla križ i tamu, ne dopušta patnji i smrti imati posljednju riječ. Krist je živ. A mi, po krštenju zajed-

životima tako i u životima drugih. Nositi uskrsloga Krista u svijet znači nositi nadu i pomoć siromašnima, patnicima, isključenima i žrtvama ratnih sukoba diljem svijeta. Briga za čovjeka pripada samoj biti kršćanske vjere. Ona svjedoči da smrt nema posljednju riječ – jer Krist je živ. Ona u svijet unosi Kristov mir te ga iz prostora sukoba pretvara u mjesto suživota, iz prostora ravnodušnosti u mjesto brige. To je put „razoružanog mira koji razoružava“, kako kaže papa Lav XIV.

Briga za čovjeka u svijet unosi Kristov mir te ga iz prostora sukoba pretvara u mjesto suživota, iz prostora ravnodušnosti u mjesto brige. To je put „razoružanog mira koji razoružava“, kako kaže papa Lav XIV.

no s njim „ukopani u smrt“, vjerujemo „da ćemo i živjeti zajedno s njime“ (Rim 6,4,8).

Poput Marije Magdalene, poput učenika koji su iskusili prisutnost Uskrsloga, Isus i nas danas šalje biti svjedocima i najvjestiteljima njegova uskrsnuća. Poruka uskrsnuća, koja preobražava naše egzistencije, a onda i čitav svijet, ne može i ne smije ostati iza „zatvorenih vrata“. Isto tako ne smije ostati samo riječ već se treba utjeloviti u hrabro suočavanje s trpljenjima i nepravdama, kako u vlastitim

Ovaj Uskrs živimo i u posebnom vremenu: u jubilarnoj godini naše mjesne Crkve, dok obilježavamo sto godina Riječke nadbiskupije, te u godini 800. obljetnice preminuća svetog Franje Asiškoga. Nadahnuti njegovim primjerom i primjerom mnogih tihih svjedoka dobra u našoj biskupiji, budi-mo i mi ljudi uskrsnuća, oni koji

svijetom pronose radosnu vijest o Kristu koji živi!

Dopustimo Duhu Svetom da u nama učini ono što sami ne možemo: da preobrazu strah u hrabrost, ravnodušnost u suosjećanje, a zlo u dobro. Nošeni Duhom i radosnom viješću o uskrsnuću budimo ljudi mira, zajedništva i nade: oni koji životom svjedoče da je tišina dobra jača od buke zla.

Sretan i blagoslovljen Uskrs svima!
U Rijeci o Uskrsu 2026.

Mate Uzinić, riječki nadbiskup

PORUKA MIRA U NEMIRNOM SVIJETU

Govoreći o današnjem međunarodnom kontekstu obilježenom ratovima i novom utrkom u naoružanju, Uzinić je istaknuo kako je upravo ovaj susret snažna poruka svijetu.

„Večeras želimo posvjedočiti da je drukčiji svijet moguć. Želimo poslati poruku da se i danas, umjesto buke oružja, može čuti glazba. Želimo posvjedočiti da je oprost snažniji od osvete, ljubav jača od mržnje i da dobro može pobijediti zlo.

Želimo i moliti da to mogu osjetiti svi oni kojima se, pod paljbom pušaka, topova, raketa, bombi i dronova, takva nada čini nedostižnom, pa i utopijskom. Neka ovo bude još jedan naš mali, ali značajan korak prema miru – i to ne bilo kakvu miru, nego onome koji papa Lav opisuje kao mir Krista uskrsloga: razoružani mir i mir koji razoružava“, poručio je nadbiskup Uzinić.

Rijeka i Pisa u znaku pomirenja zajedničke povijesti

Ovdje smo da obnovimo prekinute veze i zacijelimo povijesne rane, kako bismo ponovno mogli biti ono što smo uvijek pozvani biti – jedni drugima braća i sestre i prijatelji“, rekao je nadbiskup Uzinić.

Riječka nadbiskupija 14. i 15. ožujka bila je domaćin gostima iz talijanskog grada Pise, u kojem je nakon političkih promjena poslije Drugog svjetskog rata 1948. godine utočište pronašao treći riječki biskup Ugo Camozzo, te postao nadbiskupom Pise. Za njim je u Italiju otišlo još 26 svećenika, bogoslova i sjemeništaraca iz Rijeke. Susret u Rijeci održan je u godini u kojoj Riječka nadbiskupija obilježava stotu obljetnicu svoga osnutka, sa željom obnoviti veze i zacijeliti povijesne rane.

KONCERT U RIJEČKOJ KATEDRALI

Katedralni zbor iz Pise (*Cappella Musicale della Cattedrale di Pisa*) pod ravnanjem maestra Riccarda Donatija 14. ožujka u katedrali sv. Vida održao je koncert, a dan kasnije pjevao i na redovnoj misi na talijanskom jeziku.

Prije koncerta gostima iz Pise obratio se riječki nadbiskup Mate Uzinić te naglasio kako dolazak zbora iz Pise ima snažnu simboličku poruku. „Katedralni zbor u Pisi nije ovdje slučajno. Ovdje je zbog naše zajedničke želje da u ovoj jubilejskoj godini Riječke nadbiskupije

obnovimo prekinute veze i zacijelimo povijesne rane, kako bismo ponovno mogli biti ono što smo uvijek pozvani biti – jedni drugima braća i sestre i prijatelji“, rekao je nadbiskup.

Pozdravio je i umirovljenog biskupa biskupije Pescia Roberta Filippinija, koji je kao mlad svećenik bio povezan s riječkim svećenikom u Pisi don Giannijem Sabbucum. Posebno je pozdravio don Severina Dianicha, svećenika nadbiskupije Pisa i uglednog talijanskog teologa rođenog u Rijeci 1934. godine, koji je danas jedini živući svjedok tih događaja.

PISMO NADBISKUPA PISE

Umirovljeni nadbiskup Pescije Roberto Filippini tom je prigodom pročitao pismo koje je riječkom nadbiskupu uputio sadašnji nadbiskup Pise Saverio Canistra. U pismu u kojemu je izrazio radost zbog obilježavanja 100. obljetnice Riječke nadbiskupije Canistra je istaknuo povijesne veze između dviju Crkava.

„Spomen na biskupa Camozza i na mnoge svećenike koji su ga slijedili nije samo čin sjećanja nego živi znak bratstva

koje je znalo pretvoriti žrtvu u dar i u zajedništvo života“, poručio je Canistra.

Dodao je kako nas upravo to nasljeđe danas potiče da budemo graditelji mira i mostova među narodima. „Neka nas njihova baština pouči Kristovoj ljubavi koja je sposobna graditi mostove između različitih naroda i pokazati put autentičnog i trajnog pomirenja“, napisao je nadbiskup Pise.

Na kraju su se okupljenima kratko obratili i predsjednik Zajednice Talijana Rijeke Enea Dessardo te predsjednik udruge *Fiumani Italiani nel Mondo* (AFIM) Franco Papetti, istaknuvši važnost očuvanja zajedničke povijesti i dijaloga između zajednica.

IZLOŽBA O RIJEČKIM SVEĆENICIMA U PISI

Prije koncerta, u organizaciji Zajednice Talijana Rijeke u Palači Modello 14. ožujka otvorena je izložba posvećena riječkim svećenicima koji su u Pisu slijedili svoga biskupa Uga Camozza. O izložbi, povijesnom kontekstu i značenju pomirenja govorili su don Severino Dianich, Franco Papetti, Enea Dessardo, Marko Medved te autorica izložbe Rosanna Turcinovich.

MISA U KATEDRALI SV. VIDA

U sklopu susreta Riječke nadbiskupije s gostima iz talijanskog grada Pise 15. ožujka u katedrali sv. Vida slavljena je redovna misa na talijanskom jeziku. Svečano misno slavlje predvodio je umirovljeni biskup Pesce Roberto Filippini, dok je koncelebrirao riječki nadbiskup Mate Uzinić, uz asistenciju rektora katedrale sv. Vida Ivana Stošića, don Severina Dianicha, jednog od sjemeništaraca koji su s biskupom Ugom Camozzom boravili u Pisi, te đakona Matije Luketića.

U uvodnom obraćanju biskup Filippini istaknuo je kako se i ovom misom potvrđuje da su svi vjernici „jedna Gospodinova Crkva“.

Gostovanje zbora iz Pise u riječkoj katedrali nastavak je inicijative pomirbe riječke povijesti koja je imala teška razdoblja. Prvi je korak učinjen posjetom riječkih hodočasnika predvođenih nadbiskupom Uzinićem grobu biskupa Camozza u Pisi u listopadu 2025. godine. Taj se posjet odvijao u kontekstu Hrvatskog nacionalnog hodočašća u Rim i obilježavanja 100 godina od uspostave biskupijskog sjedišta u Rijeci.

**Sveti Otac tumači da
je mir ukorijenjen u
pomirenju koje nam
je Bog donio putem
svog jedinorođenog
Sina, njegovom
smrću i uskrsnućem.**

**Mir je trajan put
pomirenja s Bogom, s
nama, s drugima i sa
stvorenim svijetom.**

Vatikan Media

Tihi glas mira

**Piše: Anđela
Jeličić Krajcar**

O d početka eskalacije sukoba na Bliskom istoku glas pape Lava neprestano poziva na molitvu, dijalog, mir, diplomatsko rješavanje sukoba. U međuvremenu i Vatikanska diplomacija tiho radi iza kulisa. I svi se nekako nadamo da postoji neko rješenje, koje na prvi pogled nije vidljivo, jer ono što vidimo, upućuje na doista tešku i zabrinjavajuću situaciju, zapravo na jedan ružan labirint u kojem su svjetski vojskovođe pomalo zalutali, i sudaraju se međusobno, bez neke veće logike, ali s velikom silinom.

Jer u konačnici to i jest logika suvremenih geopolitičkih kretanja – ogledi sile i moći, za koje se pravi razlozi naziru negdje na marginama svjetskih ekonomskih burzi. Rat je velik posao za proizvođače oružja. O tome je jasno i glasno govorio papa Franjo, pozivajući na molitvu za obraćenje srca proizvođača oružja (15. siječnja 2025.).

Dok jednostavni ljudi, među njima djeca, nevini, bespomoćni, gube svoj život, netko drugi dobiva velike poslove. I zbog tih velikih poslova sigurno se neko me isplati ratovati. Ostali ratuju zato što moraju – da bi se obranili, da bi obranili

nekog drugog. Ili, kako se sada kaže “da bi preventivno onesposobili neku vojnu silu”. O tome slušamo proteklih desetljeća, ne samo proteklih tjedana, od eskalacije sukoba na Bliskom istoku.

Nasuprot tom nasilju stoji snaga riječi. Snaga molitve, pregovora, diplomacije, dogovora, razuma i uvjeravanja. Kršćani, koji znaju da je Kristovom pobjedom nad smrću zlo pobijeđeno, znaju da je i ova kušnja tek prolazna epizoda u ljudskoj povijesti, još jedno ritanje zla, u pokušaju trovanja duša.

**Tihi glas mira i poziv na molitvu koji
Papa neprestano upućuje kršćanima i
svim ljudima dobre volje možda nije
medijski atraktivan, ali najjači je glas
koji postoji. Poslušajmo ga i budimo
njegov odjek tamo gdje živimo.**

No sigurnost Kristove pobjede nad zlom nije razlog za pasivnost već, naprotiv – poticaj za veće zalaganje u promicanju mira, u promicanju dobra. Mir u svijetu ovisi o nama: o našim molitvama, riječima, pregovorima, nastojanjima. U nedavnoj poruci prigodom Međunarodnog susreta za mir i pomirenje pri Loyola Sveučilištu u Chicagu papa Lav je 9. ožujka 2026. ponovio, da istinski mir nije tek odsutnost sukoba već Božji dar, dru-

gačiji od mira koji daje svijet. Jer taj svjetovni i lažni „mir“ nametnut je nasiljem i prevarom. No kršćani moraju znati da rješenje nije u bespomoćnom promatranju rata već u podizanju pogleda prema Kristu. Papa Lav ističe da je usred današnjih nemira Krist s nama, i hodi s nama dok se trudimo promicati mir, u obiteljima, zajednicama i cijelom svijetu.

Nadalje papa Lav poručuje da je potrebno tražiti zajedničko dobro, koje nadilazi granice, vjerske tradicije i kulture. Mir traži i sustavnu interdisciplinarnu suradnju koja će okupiti

institucije, znanstvenike, vođe naroda. Sveti Otac tumači da je mir ukorijenjen u pomirenju koji nam je Bog donio putem svog jedinorođenog Sina, njegovom smrću i uskrsnućem. Mir je trajan put pomirenja s Bogom, s nama, s drugima i sa stvorenim svijetom.

I na kraju – molitva. Papa Lav podsjeća da je molitva moćna u traženju pomirenja te

naglašava: kad se osobe koje pripadaju različitim vjerskim tradicijama zajedno okupe u molitvi, ta molitva ima moć promijeniti tijek povijesti.

Tihi glas mira i poziv na molitvu koji Papa neprestano upućuje kršćanima i svim ljudima dobre volje, možda nije medijski atraktivan, ali najjači je glas koji postoji. Poslušajmo ga i budimo njegov odjek tamo gdje živimo.

Intervju sa Stankom Pericom, ravnateljem Isusovačke službe za izbjeglice u jugoistočnoj Europi povodom izbijanja rata u Iranu

Ratovi uvijek generiraju bijedu, migracije i težnju za osvetom

Američku i izraelsku politiku u ovom razdoblju obilježava impulzivnost, netaktičnost i odbojnost spram mehanizama međunarodnog prava i multilateralizma. Politika je time svedena na postizanje interesa pokazivanjem moći, a temeljni je interes posjedovanje još više moći.

Razgovarao: Marko Medved

devizom očuvanja nacionalnih interesa, svijet bi bio suočen s humanitarnom katastrofom bez presedana.

Isusovac Stanko Perica, rođen u Rijeci, ravnatelj je Isusovačke službe za izbjeglice u jugoistočnoj Europi od 2020., a nalazi se i u Savjetodavnom odboru Europskog ureda Isusovačke službe za izbjeglice. Perica je član Odbora za migrante Hrvatske biskupske konferencije, socijalni je delegat Hrvatske pokrajine Družbe Isusove i od 2024. u Upravnom je odboru europskih isusovačkih socijalnih delegata. Sve navedeno dovoljan je razlog da ga zamolimo za razgovor u kontekstu nedavnog izbijanja rata u Iranu.

Koji su po Vama pravi uzroci rata u Iranu? Već smo 2003. svjedočili objašnjenjima o preventivnom ratu SAD-a u Iraku koja su se pokazala neistinitima i UN ih je odbacio.

Bojim se da je čak i preoptimistično misliti kako postoji neka promišljena odluka, dugoročni ciljevi, razrađen plan itd. Američku i izraelsku politiku u ovom razdoblju obilježava impulzivnost, netaktičnost i odbojnost spram mehanizama međunarodnog prava i multilateralizma. Politika je time svedena na postizanje interesa pokazivanjem moći, a temeljni je interes posjedovanje još više moći. Trenutno se ne nazire rješenje koje bi spriječilo takvu spiralu nasilja, no ono bi se zacijelo trebalo sastojati u većoj od-

lučnosti ostalih država da ne sudjeluju u takvim politikama i da ih osude.

S druge strane, sreća u ovoj nesreći jest da narodi u silama koje danas žele proširiti svoju moć, uglavnom nisu – za razliku od nekih ranijih vremena – spremni na žrtvovanje kako bi postigli svoje ciljeve. Zato vjerujem da ovaj rat neće predugo trajati, iako je i jedan dan rata previše.

Kakve su posljedice politike Zapada na Bliskom istoku i šire u Aziji na migracije?

Ratovi uvijek generiraju bijedu, migracije i težnju za osvetom. Invazija na Irak 2003. stvorila je plodno tlo za radikalne skupine koje su godinama kasnije sijale teror u toj regiji, a posljedica je bila i migrantska kriza koja je Europu zadesila 2015. godine. Ukoliko sadašnji rat potraje, može se očekivati da će i on uzrokovati novi izbjeglički val. Naš ministar unutarnjih poslova nedavno je izjavio da izbjeglice s Bliskog istoka u Europi neće biti dobrodošli, da su naši kapaciteti puni i da je najbitniji naš nacionalni interes. Međutim, daleko najveći broj izbjeglica u odnosu na broj stanovnika ugošćuju upravo zemlje Bliskog istoka koje su do sada bile relativno stabilne: Libanon, Jordan, Turska, Pakistan i Iran.

Europa, a pogotovo Hrvatska, nema ni približno toliko velik broj izbjeglica. Kada bi se ove zemlje vodile isključivo

Možete li komentirati situaciju zadnjih mjeseci u SAD-a u vezi s Trumpovom politikom prema migrantima? Bilo je oštih kritika nekih američkih biskupa prema načinu na koji se službeno američka vlada odnosi prema migrantima.

Katolički socijalni nauk priznaje pravo svake države da štiti svoje granice, ali imućnije države smatra moralno odgovornima za prihvatanje ljudi kojima bi mogli pomoći. Ujedno priznaje svakoj osobi pravo na migriranje (*ius migrandi*), u skladu s načelom o univerzalnoj namjeni dobara, prema kojem je Bog stvorio zemlju za dobrobit svih ljudi.

Ovo je pitanje zadnjih mjeseci ujedinilo američke biskupe, koji su ranije često imali različite pristupe kad je riječ o reakcijama na odluke političara. Važno je da Crkva ima čvrst i nedvosmislen glas o ovoj temi jer u suprotnom riskira svoju ulogu svesti na ono što spominje naš ministar, zaštitu nacionalnih interesa.

Kako biste odgovorili onima koji nastoje rat opravdati pozivajući se na izabranje židovskog naroda? Postoje i grupacije koje ovo promatraju i u identitetskom ključu zaštite Zapada i kršćanstva od islama.

U abrahamskim religijama, za razliku od mnogih drugih religija, Bog je stvoritelj svih ljudi, a ne samo određenih vodećih klasa, povlaštenih kasti ili narodnih vođa. Stoga teorije koje priželjkuju ili opravdavaju bilo čiju nadmoć ili propast moraju tražiti opravdanje negdje drugdje.

U judeokršćanskoj tradiciji nečije izabranje ne podrazumijeva supremaciju i ovlast za podčinjavanje drugih, već upravo suprotno: Bog bira malene, neznatne i ponizne. Jednako tako u abrahamskim religijama, za razliku od mnogih drugih religija, Bog je stvoritelj svih ljudi, a ne samo određenih vodećih klasa, povlaštenih kasti ili narodnih vođa. Stoga teorije koje priželjkuju ili opravdavaju bilo čiju nadmoć ili propast moraju tražiti opravdanje negdje drugdje.

Ono što mi se čini zanimljivijim u ovoj situaciji jest sukob Crkve i postkršćanskog društva. Naime, nakon Drugog svjetskog rata Zapad je uspio izgraditi društva blagostanja u kojima su kršćanske vrijednosti nastavile živjeti izvan konteksta Crkve. Samorazumljivo je bilo da se njeguju solidarnost, mirotvorstvo, istinoljublje, požrtvornost. Danas polako ulazimo u razdoblje u kojem ove vrijednosti više nisu samorazumljive, što Crkvu ponovno čini, kao u poganskim vremenima, politički nepomnom institucijom snažna moralnog autoriteta. Mislim da u tom kontekstu valja čitati protivljenje Pape i američkih biskupa Trumpovoj administraciji u pogledu migranata.

■ **U godini u kojoj se obilježava 800 godina od smrti sv. Franje, koji je tijekom stoljeća postao simbolom mira i mirotvorstva, raste ne samo ratna retorika i netrpeljivost nego i promicanje nasilničkih simbola, npr. mača i među katolicima. Zašto je to ne-kome danas primamljivo?**

Ovaj sukob Crkve i postkršćanskog društva uvjetuje i raslojavanje dosad savezničkih snaga. Odmak od kršćanskih

vrijednosti postkršćansko društvo nastoji kamuflirati većim isticanjem kršćanske ikonografije. Indikativan je primjer toga prije nekoliko godina dao tadašnji talijanski ministar unutarnjih poslova Matteo Salvini, koji je na političkim skupovima govorio protiv pomaganja migrantima i istodobno pokazivao Gospinu krunicu. To, međutim, nije dovoljno.

Postkršćanskom društvu potrebna je šira ideološka pozadina za njegovu politiku nacionalne supremacije, a najlakše

Odmak od kršćanskih vrijednosti postkršćansko društvo nastoji kamuflirati većim isticanjem kršćanske ikonografije. Pritom su to privlačniji motivi koji izravnije kompenziraju impotentnost postkršćanske kulture: mač koji prikriva nevoljnost za žrtvu, štit koji skriva nesposobnost za dijalog, nacionalistički simboli koji kamufliraju strah od stranaca te križ iza kojeg se sakriva konzumeristički i hedonistički mentalitet.

je pronalazi u nacionalnim mitovima i raspirivanju straha od povijesnih neprijatelja. Pritom su to privlačniji motivi koji izravnije kompenziraju impotentnost postkršćanske kulture: mač koji prikriva nevoljnost za žrtvu, štit koji skriva nesposobnost za dijalog, nacionalistički simboli koji kamufliraju strah od stranaca te križ iza kojeg se sakriva konzumeristički i hedonistički mentalitet.

■ **Pripadnik ste Družbe Isusove i ravnatelj ste JRS-a u ovom dijelu Europe. Položaj je to odakle možete dobro sagledati različite socijalne probleme s kojima se isusovci susreću diljem svijeta i način na koji im pristupaju i**

odgovaraju. Nakon pontifikata pape Franje, koji je bio isusovac, u čemu vidite specifičan doprinos Vaše Družbe aktualnim društvenim i crkvenim pitanjima i problemima?

Družba Isusova svoj je suvremeni smjer zacrtala 1975. na 32. Generalnoj kongregaciji, koja je pod vodstvom tadašnjeg generala Pedra Arrupea objedinila dva temeljna cilja: navještaj vjere i promicanje pravde. Nekoliko godina

kasnije osnovan je i JRS kao jedan od plodova takve orijentacije. Kod pape Franje bilo je očito da potječe iz te tradicije i to je razlog njegova neprestana pozivanja na bratstvo, kulturu susreta, prihvata migranata te generalno povezivanje duhovnosti i prava na dostojanstven život. U današnjim okolnostima te smjernice postaju još važnije jer pozivaju na produbljivanje odnosa s Bogom, ali i djelovanje na poboljšanje odnosa u svijetu.

Duhovnost naime mora imati socijalne reperkusije jer u suprotnom upada u zamku autoreferencijalnosti. U suvremenom društvu to znači osnaživati one silnice koje promiču autentične vrednote, kao što su inicijative koje potiču skrb, empatiju i gostoprimstvo, zatim zaštitu okoliša, edukaciju, volontiranje i sl., a s druge strane pokazivanje onih silnica koje djeluju protiv ljudskog dostojanstva, potiču navezanost, agresivnost, osobni i nacionalni egoizam i supremaciju.

Broj isusovaca u Hrvatskoj i u svijetu polako se smanjuje, ali nam aktivnosti u opsegu i doseg rasti zahvaljujući suradnji s laicima, umreženosti i sve boljoj formaciji i organiziranosti. Mislim da će takvu istu logiku u narednim desetljećima slijediti opća Katolička Crkva.

Socijalni nauk Crkve u životu i radu svećenika

– razmišljanje na temelju knjige Socijalni nauk Crkve u školi i u župi

Ako je nevažan čovjek, kako može biti važan Bog?

Piše: Stjepan Baloban,
pročelnik Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve

Kao da se u katoličkim krugovima koji podržavaju Trumpa ne žele suočiti s činjenicom da su ciljevi američke administracije i predsjednika Trumpa isključivo materijalna korist, a sredstvo kako do nje doći snaga je oružja bez obzira na posljedice. Dostojanstvo svakoga čovjeka, socijalna pravednost, cjeloviti razvoj – što je u temelju učenja Crkve – za te su „svjetske moćnike“ potpuno nevažni. A često, previše često pozivaju se na Boga i vjeru.

SVEĆENIČKA DUHOVNOST KAO SOCIJALNA DUHOVNOST

U današnjem vremenu svojevrsna „prodora“ različitih oblika duhovnosti sa Zapada, posebno iz SAD-a, koje se naglo šire i utječu na vjerski, ali dijelom i na društveno-politički život katolika vjernika u Hrvatskoj, važno je svratiti pozornost na svećeničku duhovnost koja je u temeljima pastoralnog djelovanja svećenika.

Kada je riječ o dijecezanskoj svećeničkoj duhovnosti, rijetko se ozbiljnije i konkretnije govori o vrsti ili vrstama duhovnosti dijecezanskih svećenika. Samo po sebi razumljivo je govoriti o različitim oblicima i vrstama redovničke duhovnosti, dok su dijecezanski svećenici pod tim vidom „stvarno prikraćeni“, premda se o specifičnosti duhovnosti dijecezanskih svećenika nešto više govorilo za pontifikata pape Benedikta XVI.

„Socijalna duhovnost“, koja se ne odnosi samo na svećenike nego i na sve kršćane, ima svoje utemeljenje u socijalnoj dimenziji vjere, a pod crkveno-teološkim vidom u socijalnom učenju Katoličke Crkve koje je – na zanimljiv i praktičan način, kako sadržajem tako i popratnim slikama i ilustracijama – prikazano u knjizi „Socijalni nauk Crkve u školi i u župi“. Knjiga je nastala je u Centru za promicanje socijalnog nauka Crkve kao plod suradnje petero autora: Silvija Migles, Igor Jakobfi, Dubravka Petrović Štefanac, Stjepan Baloban, Zvonimir Ancić, a kao knjiga Centra objavljena je u Glasu Koncila, Zagreb, 2024.

Normalno je da na život i rad svećenika utječu prilike u svijetu i konkretnom društvu u kojem živi. Osim toga, potrebno je u ovom vremenu naglasiti da na život svećenika utječu i prilike u Crkvi i u crkvenom životu kako na razini opće Crkve tako i Crkve u Hrvatskoj. U svemu

tome u današnjem vremenu nije se svećeniku kao pojedincu lako snaći.

SVIJET SE PRETVARA U „IGRU“ NEKOLIKO MOĆNIKA

To je posebno povezano s prilikama u svijetu, čiji smo i mi u Hrvatskoj dio. Kako se kao svećenici, a vjernici kao vjernici ponašati u današnjem svijetu koji se sve više pretvara u „igru“ nekoliko svjetskih moćnika koji, „opijeni“ vlastitom snagom trenutačnog moćnog oružja, misle da mogu „diktirati poredak u svijetu“? I to ne svjetski poredak koji bi se temeljio na pravednosti i solidarnosti, koje su u temeljima crkvenog učenja, a posebno socijalnog učenja Katoličke Crkve, nego na „isključivim i sebičnim interesima“ njihovih zemalja.

Tako se danas u Europi, pa i kod nas u Hrvatskoj, sve više primjećuje „prodor“ vjerskoga načina života iz SAD-a. Kao primjer spominjem događanja oko ubojstva konzervativnog aktivista Charlieja Kirka 10. rujna 2025. Ta situacija pokazala je koliko je u SAD-u isprepletena vjera, različiti oblici kršćanstva i konkretna politika odnosno ideologije koje se nalaze u pozadini dviju političkih stranaka u SAD-u. U tom su kontekstu pojedini katolički krugovi iznimno aktivni, a svoje viđenje vjere, kršćanstva, Crkve i etičko-moralnoga života i usmjerenja svojim nastupima šire Europom, pa tako i Hrvatskom... Svakim je danom to sve vidljivije.

Pritom je važno upozoriti na činjenicu koja se u Hrvatskoj slabo ili gotovo nikako ne poznaje, ili se jednostavno ne želi priznati, a to je podijeljenost među američkim katolicima, koja je često rezultat njihova razilaženja u društveno-političkom životu. U tom kontekstu dobro je uzeti u ruke knjigu znakovita naslova: „Od Boga do Trumpa. Katolička kriza i američka politika“. Riječ je o prijevodu knjige koju je početkom 2025.

godine, nakon stupanja predsjednika Trumpa na vlast, napisao poznati talijanski autor Massimo Faggioli (predaje u SAD-u teologiju i religijske znanosti, živi u Americi, piše za poznate europske katoličke novine i časopise...), a prevedena je na hrvatski jezik i može se nabaviti u Kršćanskoj sadašnjosti. Ta knjiga opisuje iznimno kompliciran odnos katolika i Katoličke Crkve u SAD-u i politike, posebno politike administracije Donalda Trumpa...

Kako se u svemu tome, ali i u brojnim drugim važnim pitanjima, snaći kao svećenik i osobito kao svećenik pastoralni djelatnik na župi kojem u crkvu dolaze vjernici različitih političkih, a često i vrijednosnih uvjerenja i usmjerenja, ali sve više i različitih crkvenih nazora i struja koje su sve više autoreferencijalne i često isključive u svojim stajalištima? Osim toga, preko društvenih mreža stvara se određena crkvena javnost i u odnosu na izvan crkvena zbivanja, moralna pitanja, politiku, sustav vrednota... Da, crkveni život na društvenim mrežama postaje sve ozbiljnije pitanje i u Crkvi u Hrvatskoj. Koliko smo svjesni toga u službenoj Crkvi?

Što je u takvoj „prilično kompliciranoj“ situaciji važno za svećenika, pastoralnog djelatnika? Važno je njegovati i istinski se brinuti za svoju svećeničku duhovnost, a u socijalnom učenju Katoličke Crkve potražiti orijentire za svoj pastoralni rad.

SOCIJALNI NAUK CRKVE KAO ORIJENTIR U IZAZOVNIM I TEŠKIM VREMENIMA

Vjerujem da je svatko od nas na svoj način svjestan da živimo u vremenu i svijetu prepunom izazova, ali sve više i realnih opasnosti za konkretan život čovjeka, a onda i za sve stvorenje i stvoreni svijet kao takav. To nisu opasnosti s kojima smo se, kao do sada, trebali i mogli sami nositi, već realne opasnosti koje dolaze od „moćnika ovoga svijeta“: kako od agresora na Ukrajinu, ruskog predsjednika Putina, tako i od američkog predsjednika Trumpa.

Zašto sve to govorim? Zbog toga što to što se događa u svijetu, u društveno-političkom životu ima posljedice i na vjerski život; na shvaćanje i razumijevanje vjere i kršćanskog života. Društveno-političke promjene povezane su velikim dijelom i sa životom kršćana, katolika, pa i Crkve. To se posebno odnosi na SAD posljednjih desetljeća, a posebno nakon izbora Donalda Trumpa za predsjednika SAD-a.

Njegova politika dijelom zagovara kršćanske vrednote za koje se svaki istinski katolik zauzima, poput protivljenja pobačaju kao i protivljenja svemu onome što je vezano uz tzv. *woke* kulturu... To izvanjsko, i često isključivo „politički obojeno“, zauzimanje za određene kršćanske vrednote godi ušima i određenim katoličkim krugovima u Hrvatskoj. Međutim, kao da se u tim katoličkim krugovima ne žele suočiti s činjenicom da su ciljevi američke administracije i predsjednika Trumpa isključivo materijalna korist – kapital, novac, bogatstvo, a sredstvo kako do njih doći isključivo je snaga oružja bez obzira na posljedice... Dostojanstvo čovjeka, svakoga čovjeka, socijalna pravednost, cjelovit razvoj – što je u temelju učenja Crkve, socijalnog učenja Katoličke Crkve – za te su „svjetske moćnike“ potpuno nevažni. Ako je nevažan čovjek, a istodobno se provode ubijanja, izrabljivanja, kako onda kod tih ljude može biti važan Bog? A često, previše često pozivaju se na Boga i vjeru.

Crkva preko svojega socijalnog učenja – kao svojevrsna instrumentarija – i danas želi aktualizirati radosnu vijest evanđelja. Spasenje čovjeka događa se u konkretnom životu, stoga i za današnjeg kršćanina, katolika Hrvata profano, svjetovno područje nije nešto nebitno ili strano spasenju. Štoviše, u današnjim turbulentnim vremenima socijalni nauk Crkve postaje još više „znakom vremena“ i orijentir u konkretnom životu.

Upravo na to upućuje nas učiteljstvo Katoličke Crkve. Na svoj je način to činio papa Franjo, a papa Lav XIV. od početka svojega pontifikata dao je naslutiti da će socijalni nauk Crkve imati uistinu važno mjesto u njegovu pontifikatu. U govoru članovima zaklade *Centesimus annus Pro Pontifice* 17. svibnja 2025. naglašava da je socijalni nauk Crkve sredstvo „mira i dijaloga za izgradnju mostova posvuda, u Crkvi i u društvu“. Pred današnjim „pitanjima od tolike važnosti socijalni nauk Crkve pozvan je ponuditi ključeve za tumačenje koji će omogućiti dijalog znanosti i savjesti, i time davati temeljni doprinos znanju, nadi i miru“.

Tekst je dio predavanja održanog na Svećeničkoj skupštini Riječke nadbiskupije, Dom pastoralnih susreta, Lovran, ponedjeljak, 23. veljače 2026.

Tekst cijelog predavanja objavljen je u: Službeni vjesnik Riječke nadbiskupije br. 2/2026.

Kako bi se rad Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve mogao uspješnije implementirati u pastoralnom životu po biskupijama hrvatski biskupi su na plenarnom zasjedanju HBK-a u travnju 2023. godine odlučili da će se u svakoj (nad)biskupiji imenovati povjerenik za promicanje socijalnog nauka Crkve. Ta imenovanja idu „prilično sporo“. Želim naglasiti da je Riječka nadbiskupija prva imenovala povjerenika, Nikolu Gajića krajem 2024. godine, a do sada je imenovano tek šest povjerenika. Osim toga u Riječkoj nadbiskupiji krajem 2025. osnovan je i Pastoralni odsjek za promicanje socijalnog nauka Crkve s voditeljem Nikolom Gajićem.

Spasenje čovjeka događa se u konkretnom životu, stoga i za današnjeg kršćanina, katolika Hrvata profano, svjetovno područje nije nešto nebitno ili strano spasenju. Knjiga „Socijalni nauk Crkve u školi i u župi“ prikladna je kako za školu i župu tako i za „sve važne činitelje u hrvatskom društvu, od vjerskih udruga, društava i pokreta preko civilnih udruga do političara, gospodarstvenika, djelatnika u medijima te svakoga čovjeka dobre volje“. I to najviše zbog toga što u „vremenu velikih i za mir opasnih promjena u svijetu te zastrašujućih ratova proučavanje i bolje upoznavanje socijalnoga nauka Crkve potiče na izgradnju civilizacije ljubavi na koju nas je davne 1970. godine pozvao sveti papa Pavao VI.“ (Predgovor, 8-9).

Razgovor s Danijelom Mihaljević, voditeljicom programa psihosocijalne podrške Zajednice udruga Domovinskog rata PGŽ, Claudiom Vukonićem, koordinatorom Zajednice, te bračnim parom Franković, Mirjom i Vicencom.

Rane rata često su duboko duhovne

Riječki nadbiskup Mate Uzinić na Veliki četvrtak, u redovnom obredu pranja nogu dvanaestorici apostola, simbolično će oprati noge dvanestorici hrvatskih branitelja.

Uobičajeno je već da nadbiskup Mate za simbolične apostole bira predstavnike neke ranjive skupine kojoj želi posvetiti posebnu pastoralnu brigu. Tako su apostoli već bili volonteri koji pomažu migrantima, strani radnici, osobe s invaliditetom... A ove godine to su branitelji. Nastavak je to pastoralne inicijative započele početkom kalendarske godine kada je Riječka nadbiskupija osnovala Pastoralni odsjek za pastoral branitelja, članova njihovih obitelji i stradalnika Domovinskog rata, s ciljem sustavne i organizirane duhovne skrbi za ovu skupinu vjernika. Novi odsjek pružat će duhovnu pratnju, sakramentalnu skrb i pastoralnu potporu braniteljima, njihovim obiteljima i stradalnicima Domovinskog rata.

Za voditelja Pastoralnog odsjeka imenovan je Mario Tomljanović, generalni vikar Riječke nadbiskupije. „Pastoralna skrb uključivat će redovitu i izvanrednu sakramentalnu službu, poput misa i ispovijedi, kao i trajno duhovno praćenje branitelja i njihovih obitelji“, istaknuo je Tomljanović, dodajući kako je dušebrižnik predstavnik Crkve poslan braniteljima da im bude blizina, potpora i duhovni oslonac.

U duhovno pripada osjećaj bespomoćnosti, gubitka smisla, krivnje, povrijeđene savjesti ili osjećaj udaljenosti od Boga i drugih. Te rane traže pažnju i iscjeljenje koje nadilazi riječi i terapiju. Udruge rade na zajedništvu i donose iskustvo, psihosocijalne službe donose stručnu pomoć, a Crkva duhovnu snagu i nadu. Kad rade zajedno, branitelji dobivaju cjelovitu podršku za dušu, srce i um.

Razgovarala: Helena Anušić

Posljedice rata ne mjere se samo godinama koje su prošle nego i dubinom rana koje su ostale u čovjeku, u obitelji i u zajednici. Te rane nisu samo tjelesne i psihološke nego često i duboko duhovne. Osnivanje Pastoralnog odsjeka i imenovanje duhovnika za branitelje u Riječkoj nadbiskupiji, snažna je poruka da nitko ne bi smio ostati sâm u svojoj borbi. Nadamo se da će to biti poticaj svima koji još nose teret u tišini, da potraže pomoć, bilo psihološku, duhovnu ili u zajednici, i da će otvoriti prostor za nadu, pomirenje i ozdravljenje.

O značaju ove odluke, o potrebi cjelovite skrbi za branitelje te o osobnom iskustvu nošenja s posljedicama rata razgovaramo s Danijelom Mihaljević, voditeljicom programa psihosocijalne podrške Zajednice udruga Domovinskog rata Primorsko-goranske županije, Claudiom Vukonićem, koordinatorom Zajednice, te bračnim parom Franković, Mirjom i Vicencom.

Gospodo Mihaljević, Riječka nadbiskupija dobila je duhovnika za branitelje. Što to znači za branitelje i njihove obitelji, ali i za Crkvu?

Danijela Mihaljević: To znači da branitelji i njihove obitelji sada imaju stalnu duhovnu podršku nekoga tko ih razumije, sluša, prati u njihovim iskustvima. A rekla bih kako je za Crkvu to znak da prepoznaje rane rata, ne samo psihološke nego i duhovne, te želi biti prisutna tamo gdje ljudi traže snagu, nadu i podršku.

Vi godinama radite s braniteljima u okviru psihosocijalne podrške. Gdje se u tom radu pokazala potreba za snažnijom duhovnom dimenzijom?

Danijela Mihaljević: Mi smo zadnjih godinu dana pokrenuli programe psihosocijalne podrške unutar Zajednice i u radu s njima zaključili smo da je

Posvjedočili ste da Vam je nakon Domovinskog rata jako pomogla vjera. Je li tako bilo i u ratu?

Vice Franković: Otišao sam '91. kao dragovoljac, nas šestorica iz Opatije išli smo u Novsku. Prije nego smo otišli moj župnik na Voloskom, pokojni Josip Šimac, sazvao nas je dan prije odlaska i u njegovu župnom dvoru udijelio nam svima krunicu. Zapamtio sam njegove riječi kakvi trebamo biti kao kršćani, katolici. On je rekao: „Nemojte, dečki, činiti ono što drugi čine ili što vam čine neprijatelji. Dakle, ne budite isti.“ Znao je on već onomad koliko se zvjerstva dogodilo, ubojstava, silovanja, otmica, svega što je bilo do tog dana, i znao je on da ćemo i mi u ratnim operacijama biti u takvoj prilici, kad uđemo u neko selo većinski naseljeno Srbima, što bi se moglo dogoditi. On nam je dao smjernicu. I vjerujte mi, svi smo ga poslušali. Znači, cijeli Domovinski rat u kojem sam proveo malo više od tri godine, meni je to bila misao vodilja bila i vratio sam se čista obraza.

Ljudima potrebna ne samo ta psihološka nego i duhovna pomoć. Tamo gdje psihološka podrška ponekad nije dovoljna, a nije dovoljna u osjećaju unutarnje praznine, traume, krivnje ili teškoće opraštanja, branitelji često traže smisao i mir, a to je upravo područje u kojem duhovnost može nadopuniti psihosocijalnu podršku.

Može li se iz Vašeg iskustva govoriti o tome da rana rata nije samo psihološka nego i duhovna i kako se to očituje?

Danijela Mihaljević: Sigurno da rane rata nisu samo psihološke jer u duhovno pripada osjećaj bespomoćnosti, gubitka smisla, krivnje, povrijeđene savjesti ili osjećaj udaljenosti od Boga i drugih. Te rane traže pažnju i iscjeljenje koje nadilazi riječi i terapiju. Ljudima u pravilu više znači ta duhovna strana nego psihološka. Svi smo mi duhovna bića i imamo potrebu tražiti smisao.

Gospodine Vukonić, kako su branitelji, odnosno kako su braniteljske udruge u Primorsko-goranskoj županiji dočekale vijest o imenovanju duhovnika i je li to nešto što su branitelji sami dugo priželjkivali, pa možda samim tim priželjkivanim i inicirali?

Claudio Vukonić: Velika većina braniteljskih udruga koje sačinjavaju našu Zajednicu već dugi niz godina surađuje s nadbiskupijom, a najviše sa svojim župnicima pojedinačno. Ova je godina plodonosna za nas branitelje na području Primorsko-goranske županije jer smo u kratkom vremenu dobili podršku dviju institucija. To je Povjerenstvo za hrvatske branitelje pri Primorsko-goranskoj županiji i evo sad, hvala Bogu, Pastoralni odjel za branitelje. Tako smo i u društvenom području i u vjerskom, duhovnom području dobili dva stupa koji će nas podržati.

Ako govorimo o suradnjama između udruga, psihosocijalnih službi, Crkve, kako vidite tu njihovu ulogu i povezanost u brizi za branitelje?

Claudio Vukonić: Proteklo je dosta vremena da dočekamo ovo što imamo danas. Svi skupa, i Županija i Grad i Nadbiskupija i Ministarstvo branitelja u zadnje su se vrijeme složili da tu pomoć pojedincu treba zajednički pružiti. Jer pojedinac je bitan, branitelj je bitan, iako to nikad nije samo branitelj, bitna je i njegova obitelj.

Danijela Mihaljević: Rekla bih da je ključna suradnja jer svaka strana donosi svoj dio podrške. Udruge rade na zajedništvu i donose iskustvo, psihosocijalne službe donose stručnu pomoć, a Crkva duhovnu snagu i nadu. Kad rade zajedno, branitelji dobivaju cjelovitu podršku za dušu, srce i um.

Gospodine Franković, prošli ste, nažalost, negativno iskustvo PTSP-a. Koliko je u tom Vašem procesu oporavka bilo važno da Vas netko vidi, da Vas netko sluša, i to ne samo kao pacijenta nego kao čovjeka s dušom i čovjeka s vjerom?

Vice Franković: O toj temi mogao bih pričati satima. Ja sam od onih oboljelih od PTSP-a koji je sam riješio svoj problem u smislu da sam se dogovorio sam sa sobom da pokušam živjeti normalno, a to je jedan od prvih uvjeta da se čovjek prirodno riješi problema i tih situacija koje nosi PTSP kao bolest.

Pokušavam pomoći, u mnogo sam udruga aktivan, pogotovo na ovom liburnijskom kraju, tu je Udruga dragovoljaca Opatije, Udruga veterana Opatije, Udruga Kastav, Vojna policija 71. bojne. Pokušavam ljudima prenijeti svoje iskustvo jer smatram da premalo radimo sami na sebi. Struka, liječnici, psihijatri, psiholozi, svi nam oni mogu pomoći, ali najprije treba pomoći sam sebi.

Najveću potvrdu toga dobio sam prošle godine u Međugorju kada je Ministarstvo branitelja organiziralo duhovnu obnovu za branitelje i njihove obitelji, to je trajalo tri dana. Prvi put suočio sam se s temom oprosta, a upravo je to za nas oboljele od PTSP-a, za nas koji smo bili zapovjednici u Domovinskom ratu,

koji smo gubili svoje suborce, bio velik teret sve ove godine. I najvažnije saznanje bilo mi je kad sam shvatio da moram prvo sebi oprostiti, sam sebi. Oprostiti to što nosim u sebi. Nosio sam krivnju preko 30 godina. I to me žuljalo, patila je i obitelj, patio sam i ja.

Upravo zato treba nam ovakva psihološka i duhovna podrška. Ljudima kao prvo treba lijepa riječ i razumijevanje. To ljude ozdravljuje.

Gospodo Franković, Vi ste sa suprugom prošli taj težak dio njegova života. Također ste aktivna u životu vaše župe. Kako ste doživjeli borbu koju je prolazila Vaša obitelj i koliko je Vaša župna zajednica pomogla i bila Vam podrška u tome?

Mirja Franković: Kad se to u početku dogodilo, nismo znali što nas je snašlo. Otišao jedan čovjek, vratio se drugi. Ne poznas ga. Djeca mala. Tako da se odjednom sve pretumbalo naglavačke. Ali ima onaj koji vodi sve i koji misli na svakoga od nas i koji je, sad mi je to potpuno jasno, brinuo o svakom našem koraku bez obzira na to koliko su oni bili teški. Nije bilo lako, ali evo ostali smo zajedno kao obitelj i Bogu sam na tome zahvalna. Zahvaljujem mu svaki dan za obitelj. I vjera je ono što me održava sve ovo vrijeme i daje mi snagu za novi dan, za novo „idemo dalje“.

Što biste istaknuli kao najveću vrijednost imenovanja duhovnika za branitelje? Je li to nada, je li to pomirenje, je li to onaj osjećaj da nisu zaboravljeni? Neki će reći da je jako puno godina prošlo od Domovinskog rata, ali Domovinski rat i branitelji ne smiju se zaboraviti.

Danijela Mihaljević: Naravno da se ne smiju zaboraviti i naravno da je u cijeloj toj priči najvažniji taj osjećaj da nisu zaboravljeni i da ima netko tko misli na njih. Godina je puno prošlo, ali nemojmo zaboraviti da ti naši branitelji imaju svoje obitelji. Mi smo i prošlu godinu posvetili, a i ovu ćemo posvetiti upravo priči o transgeneracijskom prenošenju traume, jer osjetili smo u posjetima našim udrugama da su to teme koje su strašno važne. Poslije već provedenih radionica zaključak je da se one uistinu i ne mogu provesti bez duhovnika.

Mirja Franković: Moram ponoviti onaj prekrasan savjet svim braniteljima koji se još uvijek bore u tišini, ne usuđuju se potražiti pomoć — ta pomoć ne može tek tako pasti s neba i ako sami sebi ne želimo pomoći, ne može nam pomoći ni dragi Bog. Velečasni Mario Tomljanović imenovan je duhovnikom i bit će na raspolaganju braniteljima, njihovim obiteljima i svim stradalnicima i za ispovijed i za duhovne razgovore.

Fotografija iz Svetišta Božanskoga milosrđa u Krakowu, Poljska

Božje milosrđe – neshvatljivo otajstvo Presvetoga Trojstva

Krunica Božanskog milosrđa na poseban način moli da se zasluge Kristove muke primijene na svijet, osobito na umiruće. U krunici se moli za izravnu primjenu plodova Kristove muke na duše: „Po njegovoj pregorkoj muc, budi milosrdan nama i cijelomu svijetu.“

Piše: Goran Žan Lebović Casalonga

Poruka Božjeg milosrđa, koju je Isus Krist povjerio poljskoj redovnici svetoj Faustini Kowalskoj, jedan je od najvažnijih duhovnih darova Crkve za suvremeno čovječanstvo. Papa sv. Ivan Pavao II. naglašavao je da je milosrđe „drugo ime za ljubav“ – ljubav koja se saginje nad ljudskom bijedom i nudi beskrajno praštanje. S obzirom da je Bog vječna i savršena ljubav, a ne želi propast duše za vječnost, čini sve da nas spasi te stoga dolazi i ova objava Božanskog milosrđa.

BOŽJE MILOSRĐE – POSLJEDNJE SIDRO SPASA

U središtu objava zapisanih u Dnevniku svete Faustine nalazi se otajstvo Kristove muke kao nepresušna izvora milosrđa. Isus objašnjava da njegova Muka nije samo događaj iz prošlosti nego živa stvarnost koja se po molitvi i sakramentima primjenjuje na duše u svim vremenima. Kristova žrtva ima univerzalnu snagu spasenja, ali se ta milost na poseban način primjenjuje na pojedine duše u životu Crkve.

Posebno mjesto u toj pobožnosti zauzima **krunica Božanskog milosrđa**, molitva koju je sam Isus poučio svetu Faustinu. U Dnevniku (br. 687) obećava da će oni koji mole ovu krunicu primiti veliko milosrđe u času smrti: „Neprestano moli ovu krunicu koju sam te naučio. Tko god je bude molio primit će veliko milosrđe u času smrti. Svećenici će ga pružati grješnicima kao posljednju slamku spasa; makar bio i najokorjeliji grješnik, ako samo jednom izmoli ovu krunicu imat će pristup milostima moga beskrajnog milosrđa. Želim da cijeli svijet upozna moje milosrđe; neslućene milosti želim udijeliti dušama koje se uzdaju u moje milosrđe“.

Teološki gledano, ova molitva izražava istinu koju je naglašavao sv. Toma Akvinski: Kristova smrt jest opći uzrok ljudskog spasenja, ali njezini se plodovi moraju primijeniti na svaku pojedinu dušu. Obično se to događa u sakramentima, no **Bog nije vezan sakramentima**, kako uči Katekizam Katoličke Crkve. Krunica Božanskog milosrđa upravo na poseban način moli da se zasluge Kristove muke primijene na svijet, osobito na umiruće. U molitvi se Ocu prikazuje „Tijelo i Krv, Duša i Božanstvo“ Isusa Krista kao zadovoljština za grijeh svijeta, čime vjernici sudjeluju u Kristovoj žrtvi i ostvaruju svoje krsno svećeništvo u jedinstvu

nom molio za svetu smrt svoga djeda, liječnik ga je podsjetio da je njegov djed umro prije dvadeset godina. Padre Pio odgovorio je da je Bog već tada znao da će on jednoga dana moliti za njega i da je tu molitvu, u svome milosrđu, primijenio na njegovu dušu u času suda. Time je želio pokazati da **Bog nije ograničen vremenom**. Ono što se nama čini zakašnjelim, za Boga nikada nije kasno.

Mi živimo unutar granica vremena i često žalimo zbog molitava koje nismo izrekli ili obraćenja koja smo odgađali. No Bog vidi sve trenutke istodobno. On može primijeniti milosti pripravljene mnogo prije ili mnogo poslije, prema svojoj providnosti. Ljubav darovana u vremenu može biti primljena u vječnosti jer Bog drži sve trenutke u svojim rukama.

Kada molimo za one koji su otišli prije nas, ne vraćamo se samo u prošlost, nego stavljamo svoju molitvu u ruke Boga koji vidi cijelu povijest odjednom. Na isti način molitve za žive mogu imati plodove i mnogo godina kasnije. Majčina molitva danas može poduprijeti dijete desetljećima kasnije, a jedna jednostavna molitva može biti milost koja dušu podupire u posljednjem času života.

Poruka Božjeg milosrđa zato nas poziva na pouzdanje i ustrajnu molitvu. Bog ne samo da čuje naše molitve – On ih već unaprijed poznaje i uključuje u svoj plan spasenja. Naš zadatak nije potpuno razumjeti kako to djeluje, nego vjerovati u njegovu providnost.

Zato treba moliti i kada se čini da je kasno, i kada se situacija čini beznadnom. Treba moliti za žive i za pokojne, za umiruće, za zaboravljene i za izgubljene. Bog već zna za svaku molitvu i u svome milosrđu točno zna gdje i kada njezina milost treba djelovati.

Kada molimo za one koji su otišli prije nas, ne vraćamo se samo u prošlost, nego stavljamo svoju molitvu u ruke Boga koji vidi cijelu povijest odjednom. Na isti način molitve za žive mogu imati plodove i mnogo godina kasnije.

s euharistijskom žrtvom Crkve. U krunici se moli za izravnu primjenu plodova Kristove muke na duše: „Po njegovoj pregorkoj muc, budi milosrdan nama i cijelomu svijetu.“

DUH NE POZNAJE GRANICE

Sveta Faustina u svome Dnevniku (br. 835) svjedoči i o snazi molitve za umiruće. Opisuje kako bi ponekad osjetila snažan nutarnji poticaj na molitvu, iako nije znala za koga moli. Nakon molitve bi doživjela mir, a kasnije bi saznala da je upravo u to vrijeme neka osoba umirala. Iz toga iskustva zaključuje da molitva može doprijeti i do ljudi koji su daleko ili potpuno nepoznati jer **duh ne poznaje granice prostora**.

Sličnu istinu pokazuje i poznato svjedočanstvo sv. Padre Pija. Kada je jed-

Mali korizmeni agape

Kako smo nekad slavili Uskrs

Piše: Gordana Fumić

Doma smo zajedno blagovali blagoslovljena jaja, pogače i čaj i radovali se tome. Jako smo morali paziti da koja mrvica tog blagoslovljenog jela ne padne na pod, a ljuske od jaja kasnije smo zakopavali u zemlju.

Svake nedjelje nakon mise u Sv. Kuzmu, koja je u 8.30, druženje najbližih župnih suradnika nastavlja se u malom ugodnom domu Lorenza (Renca) i njegove supruge Anke, dugogodišnjih mežnara male crkve sv. Kuzme i Damjana. Moj suprug Ivica i ja, supružnici Snježana i Goran i susjeda Ankica radujemo se tom druženju nakon euharistijskog stola. Uz čaj, čašicu rakije, koji kolač sretni smo što smo zajedno, što možemo razgovarati i o Crkvi, o društvu, o nama. Jedne korizmene nedjelje razgovarali smo o Uskrsu i pripremi za Uskrs u mjestima iz kojih potječemo, iz vremena kada smo bili djeca.

Mežnarica Anka, najstarija Kuzmarka, sjeća se tih dana: „Bakrani su uvijek na Veliki petak dolazili ujutro rano u procesiji moleći križni put od crkve sv. Andrije do Kalvarije i kapelice Božjeg groba na Sv. Kuzmu. Tu kapelicu je kao zavjet napravio jedan bakarski pomorac još u 18. st. Sjećam se kako bi jedna Bakranka poslije ostala sjediti pred vratima kapelice koja je bila cijeli dan otvorena, a ljudi su dolazili pomoliti se i pokloniti Isusu u grobu, čiji kip je normalne ljudske veličine. Taj dan bila je otvorena i crkva u Svetom Kuzmu jer je ispred oltara bio položen križ koji smo dolazili ljubiti. I danas, na Veliki petak, Bakrani dolaze i mole križni put, a mi ih Kuzmari dočekamo kolačima i pićem“ – ispričala je Anka.

Rado se sjeća i proslave Uskrsa. „Na Veliku subotu, puno nas djece i odraslih išli smo pješice putem kroz šumu do bakarske crkve na bdjenje. Uskrsno jelo blagoslivljalo se u Sv. Kuzmu na Uskrs.

Poslije smo doma zajedno blagovali jaja, pogače i čaj. Tako smo se tome radovali moja braća i ja. Jako smo morali paziti da koja mrvica tog blagoslovljenog jela ne padne na pod, a ljuske od jaja kasnije smo zakopavali u zemlju. Mežnar je zvonio na crkvena zvona koja su bila povezana velikim konopima. Crkva se kitila cvijećem iz vrtova.“

Snježana i Goran iz Cernika, a rodom iz Baške i Gorskog kotara, crkveni pjevači i čitači, kao i mežnar Renco sjećaju se kako se Uskrs s radošću čekao, osobito Veliki tjedan. Svi su bili

Mi djeca radili smo gnijezda za zeca od slame i poljskog cvijeća, osobito tratinčica. U to gnijezdo stavljali su nam obojena jaja i bombone.

nekako ushićeni, stalno u crkvi na korizmenim misama i obredima Velikog tjedna, kuća je mirisala na kolače, šunku, pogače i jaja, sve domaće. Kaže Renco, koji je tada kao dijete živio na Krnjevu, da je to bio zaista obiteljski blagdan. Danas se sve kupuje: i kolači, i pogače, čak i obojena jaja. On se jako radovao kada bi mu baka ispekla pletenicu od slatkog tijesta, a u njoj je bilo tvrdo kuhano jaje: „To mi je tako bilo lijepo da sam je čuvao šest mjeseci. Nisam je htio pojesti“ – rekao je Renco.

Ankica, koja pomaže kuzmarskim mežnarima, koja živi u Svetom Kuzmu, a rodom je iz okolice Bje-

lovara, sjeća se Uskrsa svoga djetinjstva: „To je bilo sasvim drugačije nego danas. Mi djeca jako smo se radovali Uskrsu. Roditelji bi nam šivali ili kupovali novu robicu jer je bilo toplo i proljeće. Mi curice veselile smo se novim sandalicama. Svi smo išli u crkvu na biciklima jer je crkva udaljena 4 km. Peklo se i kuhalo sve domaće, odrasli su pili rakiju, mentu i kruškovac. Mi djeca radili smo gnijezda za zeca od slame i poljskog cvijeća, osobito tratinčica. U to gnijezdo stavljali su nam obojena jaja i bombone. Moj je djed uskrsna jaja ukrašavao perom i voskom. Na Uskrs glavno jelo bilo je jutarnje blagoslovljeno jelo na uskrsnoj misi. Dolazili su nam kumovi, okupljala se cijela obitelj. Ručak je bio tek kasnije“ – sjeća se Ankica.

I ja se sjećam korizme i Uskrsa u Fužinama. Sve je bilo drugačije. Domaća šunka čuvala se za Uskrs. Baka je uvijek u velikoj plavoj zdjeli satima tukla tijesto za pogače. Svi smo išli i na bdjenje i u jutro na uskrsnu misu. Jedva smo čekali da dođemo doma i jedemo sve te „delicije“, koje inače nismo imali jer je život bio skroman. Jaja su se kuhala u ljuskama od kapule pa su dobila lijepu crvenkastu boju. Sjećam se jednog Velikog petka kada smo ja i moj pokojni ujak, koji je bio mežnar, recitirali nešto slično mucu.

Danas je ipak drugačije. Slavimo Isusovo uskrsnuće, pjevaju se uskrsne pjesme, blagoslivlje se uskrsno jelo, crkve će biti pune, a sjećanja na djetinjstvo i mnoge Uskrse nekada tinjat će u srcima i naše male zajednice, a vjerujem i mnogih drugih starijih vjernika.

Postulatura za kauze svetih Riječke nadbiskupije

Pokrenuta kauza slugu Božjih Martina Bubnja i 20 drugova – Riječkih mučenika

Vođenje ove kauze usmjereno je prema dimenziji pomirenja i pročišćenja pamćenja. Želja je da ona bude doprinos suočavanju s još uvijek nepomirenim povijesnim sjećanjima te poticaj na gradnju mostova – ne samo među zajednicama i narodima koji dijele isti prostor, nego i s različitim generacijama u vremenu obilježenom snažnim ideološkim polarizacijama.

Riječka nadbiskupija s velikom radošću primila je 20. siječnja 2026. vijest o davanju suglasnosti Hrvatske biskupske konferencije za pokretanje postupka beatifikacije i kanonizacije slugu Božjih Martina Bubnja i 20 drugova – Riječkih mučenika.

Važno je istaknuti da je ova suglasnost jedan od segmenata složenog crkvenog postupka koji se odvija u više faza. Osnivanjem Postulature za kauze svetih Riječke nadbiskupije u lipnju 2024. godine započeo je sustavan rad na prikupljanju povijesne dokumentacije i istraživanju mogućih kandidata za oltar.

Po završetku prve faze postupka sastavljen je popis na kojem je 21 kandidat za kojega postoji snažna moralna sigurnost da su podnijeli mučeničku smrt iz mržnje prema vjeri. Tu činjenicu potrebno je dodatno dokazati u biskupijskom postupku, nakon čega se cjelokupna dokumentacija upućuje Dikasteriju za kauze svetih u Rimu.

Ovaj proces odvija se u širem crkvenom kontekstu snažnoga papinskog poticaja. Naime, papa Franjo ponovno je pozvao mjesne Crkve da popisuju i čuvaju sjećanje na svoje mučenike, putem osnivanja Komisije za nove mučenike – svjedoke vjere. Time se nastavlja poziv Crkve koji je još snažno artikulirao sveti Ivan Pavao II. u apostolskoj poslanici *Tertio Millennio Adveniente* (br. 37), ističući da se u našem vremenu „vratilo mnoštvo mučenika, često bezimernih“, čije svjedočanstvo ne smije biti izgubljeno. Papa je naglasio da je zadaća mjesnih Crkava prikupiti potrebnu dokumentaciju kako bi se sačuvalo sjećanje na one koji su svjedočili vjeru do kraja, ističući kako je upravo „ekumenizam svetaca i mučenika“ možda najuvjerljiviji oblik kršćanskog jedinstva.

Vjerojatno posljednja fotografija Martina Bubnja

Kauzu Riječke nadbiskupije čini šesnaest svećenika, među kojima je i jedan franjevac iz Franjevačke provincije svetih Ćirila i Metoda, te pet laika – tri muškarca i dvije žene. Njihovo mučeništvo snažno je prisutno u zajednicama iz kojih potječu ili u kojima su djelovali, a potvrđuju ga brojni povijesni izvori i svjedočanstva.

„Gledamo ih kao evanđeoske svjedoke u teškim vremenima. Oni su svjedoci kršćanske ljubavi i otvorenosti prema svakom čovjeku u razdobljima snažnih ideoloških podjela“, poručuju iz Postulature.

Rijeka je u razdoblju prije i tijekom Drugoga svjetskog rata bila multikulturalno središte obilježeno procesima mađarizacije, talijanizacije i germanizacije. Upravo u takvim okolnostima ovi su ljudi, neovisno o političkim i nacionalnim ili ideološkim pritiscima, ostali vjerni evanđelju, stavljajući u središte Bogom dano i neotuđivo dostojanstvo čovjeka. Pomagali su svima, odbijajući ideološke

etikete i podjele, često riskirajući vlastite živote kako bi zaštitili druge.

Sluga Božji Martin Bubanj nositelj je ove kauze kao najviši crkveni predstavnik među kandidatima, budući da je vršio službu generalnog vikara. Njegovo svjedočanstvo, kao i svjedočanstvo ostalih Riječkih mučenika, nadilazi povijesni trenutak u kojem su živjeli.

„Oni ne pripadaju ni prošlosti ni budućnosti – oni pripadaju vječnosti“, ističu iz Postulature. Ova kauza snažno se povezuje s obilježavanjem 100. obljetnice Riječke biskupije te se vodi u duhu i na načelima koja je u tom kontekstu istaknuo riječki nadbiskup Mate Uzinić. Jubilej se, kako je naglasio, ne shvaća tek kao prisjećanje na prošlost nego kao potvrda zajedništva mjesne Crkve u vjeri, nadi i ljubavi – unutar same crkvene zajednice i sa svima onima s kojima dijele prostor Riječke nadbiskupije – kao i u dubokoj povezanosti s općom Crkvom i papom.

Upravo u tom svjetlu promatra se i svjedočanstvo slugu Božjih Riječkih mučenika. Njihovi životi i smrt potvrđuju da su znak i nada mjesne Crkve: Crkve koja dobro poznaje nevolje, povijesne lomove, progonstva, ideologije, podjele, oskudice i promašaje, ali koja je u tim iskustvima posvjedočila da je ništa nije moglo rastaviti od Kristove ljubavi. Zato stotinu godina postojanja Riječke biskupije nije tek povijesni podatak, nego stotinu godina Božje vjernosti. Nade, unatoč svim razlozima za beznađe i svjetla koje nikada nije prestalo gorjeti – jer je dolazilo iz Kristova srca i njegova križa, potvrđenog uskrsnom pobjedom.

Mogući kandidati za oltar obuhvaćeni ovom kauzom upravo su oni koji su tu vjernost posvjedočili svojim služenjem, žrtvom, oprostom i ljubavlju za druge – bez obzira na nacionalnost, jezik, društveni položaj. Njihovi su se životi utkali u identitet riječke Crkve i njezino poslanje, a njihovo svjedočanstvo ostaje trajno upisano u njezino pamćenje.

Vodaenje ove kauze također je usmjereno prema dimenziji pomirenja i pročišćenja pamćenja. Želja je da ona bude doprinos suočavanju s još uvijek nepomirenim povijesnim sjećanjima te poticaj na gradnju mostova – ne samo među zajednicama i narodima koji dijele isti prostor, nego i s različitim generacijama u vremenu obilježenom snažnim ideološkim polarizacijama u kojem se sve više gubi sposobnost za dijalog te uvažavanje drugoga i drugačijega. U tom smislu, svjedočanstvo Riječkih mučenika ne zatvara se u granice povijesne boli, nego se otvara budućnosti izgrađenoj na istini, pravednosti i miru te postaje snažan poziv na dijalog, solidarnost i prepoznavanje Božje slike u svakom čovjeku u vremenu rastućih društvenih podjela.

Stoga ova kauza, kao i obilježavanje jubileja Riječke biskupije, nije slavlje prošlosti, nego poziv, poziv na pročišćenje pamćenja, na obraćenje, na pomirenje i na novi početak. To je poziv da Crkva ne ostane zatvorena u vlastite uspomene, nego da se, nadahnuta svjedočanstvom svojih svjedoka vjernosti Kristu i evanđelju, otvori budućnosti – ne brojeći uspjehe, nego razlučujući gdje i kako još može služiti potrebama današnjeg čovjeka u multikulturalnom društvu obilježenom svakovrsnim različitostima.

POPIS KANDIDATA ZA BISKUPIJSKO ISTRAŽIVANJE

1. Martin Bubanj +1945. – nositelj kauze; *Generalni vikar Sušačkog vikarijata (biskupski delegat), župnik na Sušaku. Veliki pastoralni djelatnik, kateheta, propovjednik, obiljubljeni svećenik. Po uhićenju svima podjeljuje odriješene. Mučenički ubijen i bačen u jamu Bezdan u Kostreni.*
2. Andrija Loušin +1937. (župnik u Lokvama)
3. Ladislav Šporer +1941. (župnik i dekan u Delnicama)
4. Josip Pretner +1943. (župnik u Liču)
5. Juraj Matijević +1943. (župnik u Gerovu)
6. Zvonimir Milinović +1943. (župnik u Podstenama)
7. Vjekoslav Gržanić +1943. (župnik u Ravnoj Gori)
8. Andrija Mavrinac +1943. (župnik u Korniću)
9. Stjepan Petranović +1944. (župnik u Bribiru)
10. Stjepan Horžić +1945. (kapelan u Mrkoplju i upravitelj župa Ravna Gora i Vrbovsko)
11. Matija Burić +1945. (župnik u Šmriki)
12. Viktor Perkan +1945. (župnik i dekan u Jelšanama)
13. fra Eugen Kukina +1945. (franjevac, vikar samostana na Trsatu)
14. Srećko Blažević +1946. (župnik i dekan na Jelenju)
15. Alojzije Kristan +1947. (upravitelj župe Mune)
16. Milan Hlača +1951. (svećenik)
17. Nikola Maljac +1942. (vjernik laik, Jelenje)
18. Ladislav Pretner +1943. (brat svećenika Josipa Pretnera)
19. Julika Pretner +1943. (sestra svećenika Josipa Pretnera)
20. Franjo Grabar +1944. (vjernik laik, Jelenje)
21. Marija Jakovac +1945. (vjernica, Mrkopalj)

O RAZNIM MEDIJSKIM INTERPRETACIJAMA RIJEČKIH MUČENIKA

Riječka nadbiskupija 5. ožujka izdala je priopćenje kojim se želi pojasniti na kojim je temeljima i s kojim ciljevima - lišenih ideologije, društvenih podjela, srdžbe i neprijateljstava - pokrenut postupak beatifikacije i kanonizacije slugu Božjih Martina Bubnja i 20 drugova – Riječkih mučenika.

Riječka nadbiskupija zahvalna je svima koji pridonose rasvjetljavanju povijesnih okolnosti i svjedočanstava vezanih uz Riječke mučenike. Njihovo stradanje za Krista i vjernost savjesti dragocjen su dio povijesti mjesne Crkve te nadahnuće vjernicima i danas.

Istodobno, dužni smo istaknuti da svako promišljanje o mučenicima mora ponajprije polaziti od njihova duhovnog svjedočanstva, a ne od ideoloških ili političkih tumačenja povijesti kakva se pojavljuju u pojedinim medijima. Crkva mučeništvo ne razumije kao sredstvo društvenog obraćuna nego kao vrhunac kršćanske ljubavi i vjernosti. Povijest stoga ne smije biti talac politike ni predmet političkog inženjeringa kojim se prošlost tumači i instrumentalizira prema aktualnim političkim ili nacionalističkim gledištima. Kada se to događa, neizbježno se bude stare rane i produbljuju napetosti.

Riječka nadbiskupija ne želi da se žrtve totalitarizama koriste za produbljivanje već postojećih društvenih podjela. Nacionalizam i šovinizam nisu prihvatljivi, s koje god strane dolazili. Kršćanstvo nadilazi nacionalnu pripadnost i ujedinjuje narode u jedan Božji narod. Ispravna ljubav prema vlastitoj domovini, jeziku i kulturi ne gradi se u antagonizmu prema drugima nego u poštovanju i zauzimanju za opće dobro.

Povijesna istina zahtijeva ozbiljno i cjelovito istraživanje, ali i osjetljivost prema složenosti vremena u kojem su se ti događaji zbivali. U tom smislu podupiremo proces „čišćenja pamćenja“ - oslobađanja osobne i kolektivne svijesti od naslijeđene srdžbe, neprijateljstava i nasilja. To podrazumijeva spremnost da prepoznamo i vlastite pogreške te da oplakujemo ne samo žrtve vlastite zajednice nego i žrtve drugih, svjesni da je upravo to put prema istinskom pomirenju. Zato Crkva mora biti prostor pomirenja, a ne ideološko svrstavanje.

Sopomen mučenika prije svega je poziv na obraćenje, oprost i izgradnju pravednijega društva. Moderna Europa sagrađena je na temeljima antitotalitarizma, pomirenja i suradnje; to nas podsjeća na to da se svjetlija budućnost ne može graditi na nacionalizmu nego na odgovornosti, solidarnosti i traženju zajedničkoga dobra.

Stoga su ne samo povjesničari nego i kulturne ustanove, vjerske zajednice te crkveni i neovisni mediji pozvani biti čuvari nasljeđa suživota i dijaloga, odbijajući nametanje nedemokratskih i nacionalističkih obrazaca ponašanja kao i svako ideološko svrstavanje koje iz njih proizlazi.

Brana populizmu i isključivosti može biti samo educirana, informirana i kritička javnost. Zato potičemo da se u javnim raspravama o Riječkim mučenicima izbjegavaju pojednostavljene interpretacije i naglasci koji bi mogli stvoriti dojam da Crkva zauzima ideološke ili političke pozicije. Naša je zadaća čuvati sjećanje na svjedoke vjere, nadahnjivati se njihovim primjerom čovječnosti i ljudskosti te istodobno pridonositi dijalogu, pomirenju i zajedničkoj budućnosti u kojoj će dostojanstvo svake žrtve biti poštovano, a povijest oslobođena natruha ideoloških tereta.

Proljetno buđenje

Jedan od najvažnijih pozitivnih učinaka proljeća na zdravlje jest povećana izloženost sunčevoj svjetlosti.

Priredio: Ivan Host

Nakon zimskog mirovanja priroda se dolaskom proljeća postupno budi. Dani postaju sve duži, temperatura raste, a sunčeva svjetlost sve je jača. No organizam se mora prilagoditi novim uvjetima, drugačijem dnevnom ritmu i povećanoj razini aktivnosti. Upravo zbog toga proljeće često nazivamo razdobljem buđenja organizma. Iako s radošću dočekujemo toplije dane, prijelaz iz zime u proljeće predstavlja za organizam svojevrsan stres. Tijekom tog razdoblja mogu se javiti različiti fizički i psihički problemi poput proljetnog umora i promjena raspoloženja. Međutim, uz pravilne životne navike proljeće će biti idealno vrijeme za obnovu energije i jačanje zdravlja.

Prilagodba na promjene

Zima i proljeće značajno se razlikuju po klimatskim uvjetima. Tijekom zimskih mjeseci temperature su niže, dani su kraći te je i razina sunčeve svjetlosti manja. Zbog toga ljudski organizam usporava i djeluje u nešto sporijem ritmu. Također je i fizička aktivnost smanjena, a prehrana često obilnija i kaloričnija, prilagođena hladnim zimskim danima, što nas čini tromijima.

Dolaskom proljeća povećava se količina dnevne svjetlosti, temperatura zraka raste, a ljudi provode sve više vremena na otvorenom. Organizam se mora prilagoditi tim promjenama, što uključuje prilagodbu krvnožilnog sustava, hormonske ravnoteže i biološkog ritma. Upravo zbog toga proljeće ima značajan utjecaj na zdravlje, raspoloženje i opće stanje organizma.

Dulji dani i veća izloženost svjetlosti utječu na proizvodnju hormona melatonina i serotonina. Melatonin je hormon koji regulira san, dok serotonin utječe na raspoloženje i osjećaj snage. Kako se povećava količina svjetlosti, razina melatonina se smanjuje, a razina serotonina raste, što poboljšava raspoloženje i povećava vitalnost. No unatoč povećanoj količini svjetlosti i sve toplijem vremenu, mnogi u proljeće osjećaju umor, pospanost ili manjak koncentracije. Ovo stanje poznato je kao *proljetni umor*.

Proljetni umor – prirodna reakcija tijela

Proljetni umor nije bolest nego je reakcija organizma na promjene u okolišu. Glavni je uzrok proljetnog umora prilagodba organizma na promjene temperature i atmosferskog tlaka. Simptomi proljetnog umora mogu uključivati: osjećaj iscrpljenosti, pospanost, smanjenu koncentraciju, razdražljivost, povremene glavobolje. Ovi simptomi obično traju nekoliko tjedana, dok se organizam potpuno ne prilagodi novim uvjetima.

Jedan je od razloga njegove pojave prilagodba krvnih žila. Tijekom zime krvne žile često su sužene zbog hladnoće, dok se u proljeće šire zbog porasta temperature. Ovo širenje može uzrokovati blagi pad krvnog tlaka, što kod nekih ljudi izaziva osjećaj slabosti ili iscrpljenosti.

Drugi važan čimbenik jest promjena u hormonskoj ravnoteži. Tijelo prelazi iz zimskog ritma u proljetni ritam, što za-

Proljetni umor nije bolest nego je reakcija organizma na promjene u okolišu. Glavni je uzrok proljetnog umora prilagodba organizma na promjene temperature i atmosferskog tlaka. Unatoč povećanoj količini svjetlosti i sve toplijem vremenu, mnogi u proljeće osjećaju umor, pospanost ili manjak koncentracije.

htijeva određeno vrijeme prilagodbe. Tijekom tog razdoblja organizam troši više energije na prilagodbu. Nedostatak određenih vitamina i minerala nakon zime također može pridonijeti osjećaju umora. Tijekom zimskih mjeseci često se unosi manje svježeg voća i povrća, što može dovesti do manjka vitamina C, vitamina B skupine, željeza i magnezija.

Prehrana kao podrška organizmu

Jedan od najvažnijih pozitivnih učinaka proljeća na zdravlje jest povećana izloženost sunčevoj svjetlosti. Sunčeve zrake potiču stvaranje *vitamina D* u koži, koji ima važnu ulogu u brojnim tjelesnim funkcijama. Vitamin D važan je za pravilnu funkciju imunološkog sustava, za zdravlje kostiju i zubi, za rad mišića i

regulaciju upalnih procesa u tijelu. Tijekom zimskih mjeseci većina ima smanjenu razinu vitamina D zbog nedostatka sunčeve svjetlosti. Proljeće stoga predstavlja priliku za prirodno obnavljanje zaliha ovog važnog vitamina. Osim toga, boravak na dnevnom svjetlu pozitivno djeluje i na psihičko zdravlje. Sunčeva svjetlost potiče proizvodnju serotonina, hormona koji poboljšava raspoloženje i smanjuje osjećaj stresa.

Pravilna prehrana ima važnu ulogu u prilagodbi organizma na proljetne promjene. Nakon zime sada nam je ponovno na raspolaganju sve više svježeg voća i povrća. Ove namirnice bogate su vitaminom C, vlaknima i antioksidansima koji pomažu jačanju imunološkog sustava i poboljšavaju probavu. Također je važno unositi dovoljno tekućine, posebno vode, kako bi se održala pravilna hidratacija organizma.

Najljepše doba godine

Proljeće predstavlja za organizam razdoblje promjena i prilagodbe. Dulji dani, više sunčeve svjetlosti i porast temperature pokreću brojne fiziološke procese koji utječu na snagu, raspoloženje i opće zdravstveno stanje. Zato je proljeće idealno vrijeme za povećanje tjelesne aktivnosti. Toplije vrijeme i dulji dani omogućavaju nam više boraviti na otvorenom, što ima brojne prednosti za zdravlje. Redovita fizička aktivnost poboljšava cirkulaciju, jača srce i krvne žile, povećava razinu energije, smanjuje stres i poboljšava kvalitetu sna. Šetnje, lagano trčanje ili tjelovježba na otvorenom samo su neki od načina kako se može iskoristiti proljetno vrijeme za očuvanje zdravlja.

Uravnotežena prehrana, redovita tjelesna aktivnost, boravak na svježem zraku i dovoljno sna ključni su čimbenici koji pomažu organizmu uspješno se prilagoditi promjenama. Na taj način proljeće može postati idealno vrijeme za obnovu energije, jačanje organizma i usvajanje zdravijih životnih navika. Boravak u prirodi također pozitivno utječe na psihičko zdravlje. Zeleni prostori, svjež zrak i prirodno okruženje smanjuju razinu stresa i doprinose osjećaju opuštenosti i zadovoljstva. Zato je proljeće za mnoge najljepše doba godine.

ŠTO JE REGETAC?

Ponešto o starinskoj crkvenoj „spravi“ koje se danas malo tko sjeća...

Piše: Karmen Delač-Petković

Znate li što je to *regetac*? Odgovor glasi – čegrtaljka. Ima još narodnih naziva za čegrtaljkicu: *škrebetaljka*, *škrđajka*, *okretaljka*, *škrebetaunica*... U nekim je krajevima zovu *klepetaljka* ili *kleparnica*, ali klepetaljkice zapravo rade na drugom principu. Podrijetlo čegrtaljkice vrlo je staro, etnolozi vjeruju da je još u pretkršćanskim vremenima služila za tjeranje zime i drugih zlih sila te osiguranje plodnosti. Zato je bila raširena u svim krajevima i svim vremenima. Pa ipak, malo mladih danas zna što je čegrtaljka.

Čegrtaljka ili, po domaće, *regetac* drvena je „sprava“ koja se sastoji od okvira i drvenog jezičca koji pri vrtnji udara u taj okvir ili posebno izrađen nazubljeni valjić, a sve to učvršćeno je na ručicu čijim se okretanjem dovija glasan zvuk. Ručni oblik te sprave i danas je moguće vidjeti na masovnim okupljanjima poput poklada, sportskih utakmica, maturantskih „norijada“, čak i demonstracija. A modificirani oblik, prilagođen pogonu vjetra, i danas u vinorodnim krajevima bukom rastjeruje ptice, osobito u vinogradima na sjeverozapadu Hrvatske.

Osim tih malih ručnih čegrtaljki, postoje i velike čegrtaljkice koje su bile daleko većih dimenzija i drugačije konstruirane, iako je način proizvodnje zvuka bio istovjetan. Veći se *regetac* jednom rukom pridržavalo, a drugom se okretala ručica. Mogao se položiti na stol, a moglo ga se i nositi istodobno „svirajući“.

Jer čegrtaljka je, u suštini, glazbeni instrument, odnosno, kako kaže enciklopedija Proleksis, *samozvučno (idiofono) glazbalo*. U zbirci glazbala Etnografskog muzeja u Zagrebu možemo pronaći čitav niz čegrtaljki. Sva su ta glazbala različita, ali rade na istom principu pa je njihova jako glasna „glazba“ jednolična. Čegrtaljkicu ustvari treba znati vrtjeti kako bi njezin zvuk trajao što duže, zapravo onoliko koliko nam je potrebno. A mora biti i glasna kako bi poslužila svojoj svrsi.

A evo i čemu je čegrtaljka nekoć služila. Primarna svrha bila joj je zamijeniti zvuk zvona u Velikom tjednu, točnije u

razdoblju kad su crkvena zvona bila „vezana“. To se činilo tako da se užad kojim se zvonilo smotala u labav čvor. U nekim su krajevima, primjerice u Istri i na otocima, vezana sva zvona osim malog, tzv. mrtvačkog zvona, da bi se mogla oglasiti smrt ako bi netko umro u ta tri dana, dok su kod nas bila vezana sva zvona, a kad bi netko umro u to vrijeme, za njim

Od drveta se nekoć moglo izraditi sve, pa i zamjena za crkvena zvona.

se nije zvonilo. Danas je većina goranskih crkvenih zvona elektrificirana pa se zvona više ne vežu već se samo isključuje sprava koja pokreće zvonjavu. Zvona i crkvene orgulje šute u Vazmenom trodnevju, od Velikog četvrtka popodne do Velike subote navečer, čime se iskazuje tuga i odaje počast Isusovoj muc i žrtvi koju je podnio za sve nas, a tišina vjernike potiče na razmišljanje i molitvu.

Osobito se pazilo da se svi radovi na zemlji završe do četvrtka u podne pa se kopanje i oranje u vazmeno vrijeme smatralo velikim grijehom. Zemlju je trebalo pustiti na miru u sjećanje i počast

Isusovu grobu. I danas se sjećam priče koju mi je davno ispričala baka, a radilo se o obitelji koja je orala baš na Veliki petak, što je rezultiralo pretvaranjem te, nekoć plodne, oranice u ledinu na kojoj više nikada ništa nije rodilo.

Kako bi vjernici znali kada treba početi u crkvu, oglašavale su se goranske, a i druge hrvatske crkve velikim drvenim čegrtaljkama koje je zvonar nosio oko crkve (obično su se napravila dva ili tri kruga) ili je pomoću njih „zvonio“ s crkvenog tornja. Zvuk čegrtaljkice morao je biti glasan da bi ga se što dalje čulo.

Crkva sv. Nikole biskupa u Brod Moravicama, središnja župna crkva za tri župe, imala je dva velika *regetca*, jedan velik i drugi malo manji, koje je izradio mjesni majstor Anton Burić, majstor svoga zanata. Napravio je to poslije Drugog svjetskog rata jer je u ratu, zbog talijanskog bombardiranja, izgorjelo krovno područje crkve, a do temelja je izgorjela i zgrada obližnje pučke škole. Pretpostavlja se da je tada izgorio i sav crkveni inventar pohranjen na tavanu i u crkvenom zvoniku. Burić je bio vrstan tesar koji je nakon rata, u vrijeme župnika Josipa Jonasa, predvodio skupinu radnika koja je izradila novu drvenu krovnu konstrukciju, tj. novo krovno područje crkve i zvonika.

Burić je u svoje vrijeme izradio crkvena vrata i prozore za crkve sv. Roka i sv. Nikole. Za crkvu sv. Nikole izradio je u drvu 14 postaja Križnoga puta, svečano klekalo, oltarni stalak za misal, zidnu oplatu, a vjerojatno je izradio i križ Muke Isusove, koplja za crkvene barjake, svijećnjake i druge, sitnije drvene potrepštine. Taj se drveni križ, ukrašen trnovom krunom i drugim atributima Isusova raspeća, nosio u procesiji oko crkve na Cvjetnu nedjelju (kad se molio prvi dio Muke Isusove) i na Veliki petak (drugi dio Muke Isusove).

Ali naša potraga za *regetcima* nije bila uspješna jer nijedan brodmoravički *regetac* nije sačuvan i ne znamo što se s njima točno dogodilo. Fotografija koju ovdje donosimo prikazuje sličan veliki *regetac* sačuvan u Prezidu. Za pomoć u prikupljanju i provjeravanju podataka za ovaj tekst zahvaljujemo kazivačicama Zdenki Grgurić i Vidi Delač, starima gotovo 90 godina, te vjeroučiteljima Antoniju Crnkoviću i Damjanu Poljančicu.

Zvona bi u brodmoravičkom kraju ponovo zazvonila na Uskrs ujutro kao poziv na misu i blagoslov jela na kraju mise. Glasan zvuk svih zvona (za Božić i Uskrs zvonilo je i najveće zvono nazvano Tomislav) prenosio je puku poruku pobjede u životu nad smrću, u uskrsnuće Gospodinovo, u koje vjerujemo, i naše uskrsnuće, kojemu se nadamo.

Piše:
Tomislav Zečević

Različite slike uskrsnuća kod sv. Pavla

Preobrazba, neraspadljivost, besmrtnost, uzvišenje, život vječni, suobličavanje Kristu te otkupljenje tijela riječi su koje sv. Pavao koristi govoreći o uskrsnuću.

Govoreći o uskrsnuću, u pavlovskim spisima moguće je pronaći različite načine, tj. slike koje ga opisuju: preobrazba (usp. Fil 3,10.20-21; 1Kor 15,51-54; 2Kor 3,18), neraspadljivost (usp. Rim 1,23; 2,7; 1Kor 9; 1Kor 15), besmrtnost (1Kor 15), uzvišenje (usp. Fil 2,9-11; Rim 1,3-4), život vječni (usp. Rim 5,21), suobličavanje Kristu (usp. 1Kor 15) te otkupljenje tijela (usp. Rim 8,23; 1Kor 1,30).

Što se tiče prvog pojma, u Prvoj poslanici Korinćanima Pavao dva puta izričito koristi izraz „bit ćemo izmijenjeni (preobraženi)” (15,51-52) u kontekstu opisa što će se dogoditi s vjernicima u trenutku buduće preobrazbe, koja će se zbiti „odjednom” o drugom konačnom Kristovu dolasku (paruziji). Važno je primijetiti kako Pavao u nastavku poslanice (15,51-54) govori o preobrazbi živih u trenutku paruzije. On na taj način uvodi temu opće preobrazbe svih onih koji su u Kristu, živih i mrtvih, ali objašnjava da jedino mrtvi imaju potrebu uskrsnuti, dok je živima potrebna samo preobrazba u trenutku paruzije kako bi postigli (obukli) besmrtnost u posljednjim vremenima. O tome čitamo u 15,51-53: *Evo otajstvo vam kazujem: svi doduše nećemo usnuti, ali svi ćemo se izmijeniti. Odjednom, u tren oka, na posljednju trublju – jer zatrubit će – i mrtvi će uskrsnuti neraspadljivo i mi ćemo se izmijeniti. Jer ovo raskladljivo treba da se obuče u neraspadljivost i ovo smrtno da se obuče u besmrtnost.*

Drugí pojam koji se koristi u 1Kor 15 za opis uskrsnuća jest „neraspadljivost”, koja je upotrijebljena zajedno s različitim oprečnim tvrdnjama koje opisuju razliku između uskrslog života i tijela te sadašnjeg života i zemaljskog tijela. To su: raskladljivost/neraskladljivost (r. 42), sramota/slava i slabost/snaga (r. 43), naravno tijelo / duhovno tijelo (v. 44) te čovjek zemljani i čovjek nebeski (rr. 47-49). Pavao u rr. 50.52-54 ponavlja prvu opreku „raskladljivost/neraskladljivost” kako bi očitovao nespojivost između dvaju stanja i naglasio činjenicu kako naravno smrtno tijelo u sadašnjem životu („put

i krv”) ne može ući u kraljevstvo Božje. Apostol povezuje pojam neraspadljivosti s eshatološkim događajem uskrsnuća mrtvih te uskrsnućem Kristovim i njegovom paruzijom (r. 57). Pojam „neraspadljivost” pronalazimo ujedno u 1Kor 9,25, gdje uz pomoć atletskog rječnika biva upotrijebljen u prenesenom značenju za uskrslo tijelo.

Treći bitan pojam koji se koristi za uskrsnuće mrtvih i uskrslo tijelo nalazimo u 1Kor 15,53b-54, gdje Apostol rabi riječ „besmrtnost”, objašnjavajući kako će sadašnje ovozemaljsko smrtno tijelo biti „obučeno” u trenutku Kristova drugog dolaska, paruzije, u besmrtno tijelo. Neraspaziva veza između besmrtnosti i uskr-

Čovjekovo otkupljenje i spasenje događa se i u njegovu tijelu, zahvaljujući Božjoj pobjedi nad smrću i grijehom, po Isusu Kristu (rr. 56-57).

snuća pokazuju Pavlovo uvjerenje kako je eshatološka nada vjernika tjelesne naravi, ali buduća u smislu vremenskog redosljeda.

Četvrti pojam, prisutan u 1Kor 15, jest suobličavanje „slici” Kristovoj, koji predstavlja ključan pojam za Pavlovu kristologiju u kojoj važnu ulogu ima opreka Adam zemaljski– Krist nebeski (rr. 44b-49). U 15,49 čitamo: *I kao što smo nosili sliku zemljanog, nosit ćemo sliku nebeskoga.* Iako svaki kršćanin već od samog krštenja ulazi u proces nutarnjeg i vanjskog suobličavanja slici Kristovoj, tj. Kristu, potpuno suobličanje ipak ostaje meta eshatološke budućnosti, nutarnje i prisno povezano s događajem uskrsnuća, što je vidljivo u 1Kor 15,49, gdje uskrsnuće vjernika biva opisano riječima „nosit ćemo i sliku nebeskoga” čovjeka. To znači da ćemo dijeliti duhovno tijelo, stanje i način postojanja Krista ili se, u prenesenom značenju, može reći da ćemo (se) obući (u) Krista.

Posljednji pojam povezan s događajem uskrsnuća jest „otkupljenje (tijela)”,

koji ne pronalazimo u 1Kor 15, već jedino u 1Kor 1,30 (usp. Rim 3,24). Naime, pojam „otkupljenja (tijela)” pomaže nam razumjeti kako Pavlovo ustrajno naglašavanje tjelesnosti uskrsnuća vjerojatno ima svoje korijene u židovskoj antropologiji koja naglašava jedinstvo dva nerazdvojiva vida čovjekova postojanja, tijelo i dušu. Ovdje „duša” predstavlja životno ili vitalno načelo čovjeka koji ne samo da posjeduje dušu već on „jest” duša, koja se ne može odvojiti od tijela nego predstavlja čovjeka samog. Pavao to jasno izriče u 15,45a, citirajući Knjigu Postanka 2,7, u kojem govori o naravnom Adamovu tijelu i načinu postojanja te primanju života: „Tako je i pisano: Prvi čovjek, Adam, *postade živa duša...*” U kontekstu uskrsnuća za nas je osobito važan drugi dio retka, 15,45b, u kojem Pavao nadodaje da je Krist „posljednji Adam – duh životvorni”, naglašavajući tako proslavljenju egzistenciju Krista, koji svojim uskrsnućem i sam postaje darivatelj novog duhovnog tijela koje je neophodno za duhovni način postojanja jer *...tijelo i put ne mogu baštiniti kraljevstva Božjega i raskladljivost ne baštini ne raskladljivosti* (1Kor 15,50).

Događaj uskrsnuća od mrtvih tjelesne je naravi i uključuje otkupljenje ovozemaljskog naravnog tijela, koje svi baštinitimo od Adama, te njegovu preobrazbu i darivanje proslavljenog kristolikog duhovnog tijela koje je potpuno ispunjeno i prožeto snagom i djelovanjem Duha Svetog. Dakle, čovjekovo otkupljenje i spasenje događa se i u njegovu tijelu, koje predstavlja njegov osobni identitet i cjelovitost čovjeka te kontinuitet između naravnog i duhovnog načina postojanja, a sve to zahvaljujući Božjoj pobjedi nad smrću i grijehom, po Isusu Kristu (rr. 56-57).

Završimo ovo razmišljanje o uskrsnuću mrtvih i naravi uskrsnuća riječima sv. Pavla u 1Kor 15,42-44a: *Tako i uskrsnuće mrtvih: sije se u raskladljivosti, uskršava u neraskladljivosti; sije se u sramoti, uskršava u slavi; sije se u slabosti, uskršava u snazi; sije se tijelo naravno, uskršava tijelo duhovno.*

Vazmeno ili uskršno vrijeme razdoblje je od pedeset dana koje počinje u Nedjelju uskršnuća Gospodnjega do Duhova. Dok je korizma bila vrijeme tišine i glazbene suzdržanosti, uskršno vrijeme predstavlja eksploziju radosti, pohvale i zahvalnosti koja se najsnažnije očituje upravo u pjesmi. Cijelo ovo razdoblje pozvani smo pjevati srcem punim radosti, svjedočeći da je smrt pobijedena i da je život pobijedio. Neka naše crkve u ovim danima odjekuju najljepšim hrvatskim uskršnim popijevkama, jer pjevati Uskrlome znači već sada živjeti radost vječnosti.

Kako bi se naglasila posebnost ovog vremena u odnosu na ostatak godine, liturgijski prostor mora zračiti slavljem. Evo nekih simbola i uputa kako urediti liturgijski prostor:

Vazmena svijeća središnji je simbol Krista koji je svjetlo svijeta i mora ostati upaljena tijekom svih slavlja.

Cvijeće i ukrasi: prezbiterij, a posebno ambon i prostor oko vazmene svijeće, treba bogato ukrasiti cvijećem, po mogućnosti proljetnim bojama poput bijele i žute, koje simboliziraju svjetlo i radost.

Geste: preporučuje se uvođenje svećanih procesija s evanđelistarom i korištenje obreda škropljenja blagoslovljenom vodom (aspersije) umjesto uobičajenog pokajničkog čina, kao trajan spomen na krštenje.

Orgulje u uskršnom vremenu ponovno dobivaju svoju punu ulogu. One ne samo da prate pjevanje već svojom veličanstvenošću obavijaju cijelu zajednicu u blagdansko ruho.

Aleluja ključna je riječ ovog vremena. Nakon korizmene šutnje Aleluja se vraća s posebnom snagom. Treba birati melodije Aleluje koje su specifične za uskršno vrijeme i koje cijela zajednica može radosno pjevati. Može se Aleluja otpjevati prije evanđelja i nakon pročitanog evanđelja.

Uskršno vrijeme traje pedeset dana i obuhvaća sedam uskršnih nedjelja. Tijekom tog razdoblja slavimo dva velika blagdana:

- Uzašašće Gospodinovo (Spasovo) slavimo četrdeseti dan nakon Uskrsa.

- Duhove ili Pedesetnicu slavimo pedeseti dan nakon Uskrsa. Taj blagdan označava silazak Duha Svetoga i završetak uskršnjeg vremena.

LITURGIJSKE PJESME USKRSNOG VREMENA

Neka naše crkve u ovim danima odjekuju najljepšim hrvatskim uskršnim popijevkama, jer pjevati Uskrlome znači već sada živjeti radost vječnosti.

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

UPUTE ZA PJEVANJE

Dijelovi reda mise (ordinarij mise):

- Umjesto uobičajenog pokajničkog čina preporučuje se obred škropljenja blagoslovljenom vodom, što nas podsjeća na naše krštenje. Za vrijeme škropljenja može se pjevati *Vidjeh vodu* (PGPN 45-58).
- **Slava (Gloria)** treba biti u cijelosti pjevana.
- **Svet (Sanctus)** treba odabrati verziju koja najbolje izražava svečano i blagdansko ozračje i u kojoj svi mogu sudjelovati zato jer pripada prvom stupnju pjevanih dijelova mise.

Posljednice (sekvence)

Poseban značaj imaju dvije posljednice: **Žrtvi uskršnjici** (*Victimae Paschali*) za Uskrs i **Dodi, Duše Presveti** (*Veni Sancte Spiritus*) za Duhove. One svoju punu snagu dobivaju isključivo pjevanjem; njihovo puko recitiranje smatra se osiromašenjem liturgije.

HRVATSKE USKRSNE PJESME I LITURGIJSKI ODABIR

Naša je tradicija bogata popijevkama koje vjernici s radošću pjevaju. Uglavnom su to pjesme iz najvažnijega hrvatskoga duhovnoga zbornika *Citharae octochordae* (1701., 1723., 1757.), koje se i danas pjevaju u bogoslužju (*Uskrsnu Isus doista; Gospodin slavno uskrsnu; Pjevaj hvale, Magdale-no; Nek' mine, Majko, s lica tvog*).

Za **ulaznu pjesmu** može se pjevati: *Gospodin slavno uskrsnu* kao i *Isus usta*

slavni, Na nebu zora rudi, Uskrsnu Isus doista, Velik je ovo dan, Pjevaj hvale, Magdale-no (često se pjeva u Dalmaciji i Primorju), *O Isuse, ti si slavan* i dr.

Otpjevni psalmi za uskršne nedjelje

Psalmi su „riječ Božja u pjesmi“ i zahtijevaju dostojanstvenu izvedbu pjevača:

Ovo je dan što ga učini Gospodin
(Ps. 118 – najvažniji uskršni psalam)
Kliči Bogu, zemljo sva
Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar
Vječna je ljubav njegova
Gospodin je pastir moj
Uzlazi Bog (za Uzašašće)
Pošalji Duha svojega (za Duhove)

Aleluja (pjesma prije evanđelja)

Uskršno vrijeme jest vrijeme „eksplozije radosti“, stoga **Aleluja** treba biti svečana (npr. Gregorijanski napjev u VI. modusu ili Vazmeni napjev).

Zborske skladbe

Za zborove koji teže višoj umjetničkoj razini prikladne su skladbe hrvatskih i svjetskih majstora.

Mato Lešćan: *Uskrsnu Isus* (zborska obrada); Franjo Dugan: *Kraljice neba* (svečana marijanska antifona); Albe Vidaković: *Uskršna pjesma*; Krsto Odak: *Svrši stopi moje*; G. F. Händel: *Hallelujah* (iz *Mesije* – često se pjeva kao svečani svršetak na sam Uskrs) i dr.

Tijekom vazmenog vremena posebno se ističe antifona „**Kraljice neba**“ (*Regina Coeli*), koja se pjeva umjesto *Andeo Gospodnji* tijekom cijelog uskršnjeg vremena.

Cilj je liturgijsko-glazbenog oblikovanja u uskršnom vremenu pomoći vjernicima interiorizirati uskršnu radost. Kako je rekao sveti Augustin, „samo novi čovjek može pjevati novu pjesmu“, stoga je uskršno pjevanje izraz obnovljenog života u Kristu. Slavlje svakog tjedna može završiti svečanim instrumentalnim djelom ili polifonom skladbom koja slavi pobjedu nad smrću.

Kip sv. Franje na Košljunu

Kad sestra smrt postane vrata života

U tami bolesti i patnje Franjo je otkrio svjetlo križa: mjesto gdje se Božja ljubav susreće s ranjenim čovjekom.

Piše: fra Marinko Pejić

Ove godine obilježavamo 800. obljetnicu smrti sv. Franje, kao dovršetak *franjevačkih jubileja*, koje smo započeli prije tri godine, kao svojevrsan duhovni itinerarij u kojem spomen prošlosti postaje milost za sadašnjost i proročki poticaj za budućnost.

Biografski izvori o životu sv. Franje Asiškog nedvojbeno svjedoče o tome da je „od svoje rane mladosti po naravi bio 'infirmus', tj. 'boležljiv'“ (AsZb, 106).

I službeni i anonimni izvori slažu se da je Franjo skoro čitav život imao problema s jetrom, slezenom i želucem (AsZb, 77), iz čega se možda može naslutiti da se kod Franje dosta rano mogao razviti čir na želucu, zbog vrlo iscrpljujućeg života putujućeg propovjednika, čestih postova i općenito nekvalitetne prehrane.

Ipak, jednu od najtežih bolesti, koja je Franju mučila sve do smrti, dobio je na Istoku, vjerojatno u Egiptu, gdje je 1219./1220. boravio tijekom V. križarske vojne. U izvorima se spominje da je dobio „egipatsku bolest“, kako se tada nazivao *coniunctivitis trachomatosa*. Boravak u križarskom logoru, tijekom ratnih događanja na Bliskom istoku, u vrlo oskudnim higijenskim uvjetima, kao i izravni kontakt sa sultanom i njegovom pratnjom, daju naslutiti da je „bolest očiju“ bio zaista „konjunktivitis“, ili upala očne spojnice, s obilnim suženjem očiju, bolovima i velikom osjetljivošću na svjetlost.

Nakon što nas izvještava o raznim Franjinim bolestima, životopisac iz *Asiškog zbornika* progovara i o Franjinu odbijanju liječenja: „Nije vodio brigu o liječenju nijedne od tih bolesti premda su ga njegova braća, i mnogi drugi, iz ljubavi i suosjećanja prema njemu molili i na to poticali.“ (AsZb, 77).

U odbijanju lijekova moralo je igrati veliku ulogu i njegovo shvaćanje siromaštva jer mnogi su lijekovi, prema ondašnjem shvaćanju, bili pripravljeni od dragog ili poludragog kamenja, stoga su nerijetko bili skupi i svakako nedostupni siromasima, s kojima je Franjo u svemu želio dijeliti sudbinu.

Razdoblje između stigmatizacije i smrti obilježen je progresivnim pogoršavanjem mnogih Franjinih bolesti i općim slabljenjem njegova organizma.

Iako izvori na tome ne insistiraju, jasno je da su mu rane (stigmati) morale zadavati teške i konstantne bolove.

Nakon povratka s *La Verne* „bolest očiju“ dodatno se pogoršala, a Franjo je i dalje odbijao liječenje. Onda je brat Ilija, kojega je Franjo sebi izabrao „da mu bude mjesto majke, i

učinio ocem ostale braće“ (1Čel, 98), zapovjedio Franji „pod poslušnost“ da više ne odbija liječenje, i Franjo je ponizno prihvatio.

Nakon svega ovoga Franjo pristaje poći na liječenje u Rieti, gdje se tada nalazio liječnik specijalist za bolest očiju (usp. 1Čel, 99) vjerojatno i jer se u tom periodu u Rijetiju nalazila i cijela Rimska kurija.

Toma Čelanski kratko konstatira: „Zlo se već toliko razmahalo da su za pronalaženje lijeka bili potrebni najoštromniji stručnjaci i trebali najjači lijekovi. Tako se dogodilo da mu je na više mjesta paljena glava, rezane žile, stavljeni oblozi i mast na oči, ali ništa nije koristilo, sve se lošije osjećao“ (1Čel, 101).

Životopisac iz *Asiškog zbornika* precizira kako je liječnik Franji izvršio spaljivanje (tzv. kauterizaciju) sljepoočnice, između uha i obrve oka koje je bilo više pogođeno bolešću (usp. AsZb, 86).

U opisu kauterizacije posebno se ističe mistična Franjina narav, koja se obraća „bratu ognju“, kao živoj osobi, da bude nježan u tom trenutku s njime. U opisu je nadalje vidljiva izvanredna Franjina snaga duha i sposobnost trpljenja, možemo samo zamisliti kakvih strašnih bolova.

Liječenje nije poboljšalo Franjino zdravlje, vjerojatno ga je i dodatno pogoršalo, tako da Franjo umire skoro potpuno slijep. S obzirom na opću

kliničku sliku u posljednjim danima Franjina života, ne čini se pretjerano što Toma Čelanski sažima u samo dvije rečenice: „U njega zaista ne bijaše nijednoga uda koji ga nije bolio, a kako je tijelo postupno ostajalo bez naravne topline, svetac se danomice vidljivo približavao svome svršetku.“ (1Čel, 107).

Na kraju svoga života Franjo ponovno otkriva blizinu i solidarnost s ranjenim čovječanstvom, vlastitom ranjivošću i patnjom otkriva kako se otajstvo boli i ljubavi prožimaju u životu čovjeka. Jedini odgovor na tajnu patnje i ljubavi Franjo nalazi u tajni križa, koja za njega poprma sasvim jasno lice, to je lice solidarnosti i suosjećanja s ranjivim i krhkim čovječanstvom u mnogim njegovim oblicima.

Iz iskustva vlastite ranjivosti, fizičke i duhovne, koja se na poseban način Franji otkrila u ranama na njegovu tijelu, čini se kako se Franjo u konačnici ponovno povezao s izvorom svoga duhovnog iskustva: s milosrdem i samilošću prema rubnima, napuštenima svih kategorija i vremena, gubavcima, tadašnjim i sadašnjim. Rane na tijelu čovječanstva traže od nas danas isti odgovor koji je dao Franjo u svoje vrijeme.

JUBILEJSKI OPROST

Za jubilejski oprost potreban je posjet crkvi koja ima ovu posebnu povlasticu. U Riječkoj nadbiskupiji trenutno su to: katedrala sv. Vida u Rijeci - do 15. lipnja 2026. ili franjevačke crkve i crkve posvećene sv. Franji Asiškome - do 10. siječnja 2026.

Kad se ispovjedimo, nakon što primimo oprost grijeha, posljedice počinjenih grijeha ostaju. To su zapravo negativni otisci koje su grijesi ostavili na našem ponašanju i mislima. Potpuni oprost ne briše samo da naše grijehe već i njihove posljedice i to je jedan od načina kojim nam Crkva daje podršku u našoj slabosti kako bismo mogli postići duboko i učinkovito obraćanje.

Kako bismo primili oprost i u potpunosti iskusili njegove učinke, potrebno je učiniti ozbiljan hod pripreme u nekoliko koraka:

Posjet jubilarnoj crkvi: katedrala sv. Vida u Rijeci do 15. lipnja 2026. ili franjevačke crkve i crkve posvećene sv. Franji Asiškome, do 10. siječnja 2026.

Iskreno odricanje od grijeha: temeljna je odluka u srcu željeti živjeti autentičan kršćanski život

Slavlje sakramenta Isповijedi: potrebno je učiniti sakramentalnu ispovijed i primiti odrešenje

Euharistija: nakon učinjene ispovijedi potrebno je sudjelovati u slavlju mise i pričestiti se

Molitva na nakanu Svetog Oca: moliti po nakani Pape Oče naš, Zdravo Marijo i Slava Ocu ili druge molitve po izboru kako bi se ponovno potvrdila vlastita pripadnost Crkvi, čiji je temelj i vidljivo središte jedinstva Rimski prvo-svećenik

Djelo kršćanske ljubavi: vjernik je pozvan činiti djela milosrđa prema bližnjima

Godina sv. Franje - 800. obljetnica preminuća

Freska iz 1393. godine u Porcijunkuli unutar bazilike svete Marije od Anđela u Asizu

Papa Lav XIV. odredio je da se od 10. siječnja 2026. do 10. siječnja 2027. slavi posebna jubilarna godina, Godina svetog Franje Asiškog. U povodu 800. obljetnice njegova preminuća svi su kršćanski vjernici pozvani slijediti primjer svetca iz Asiza. Apostolska pokorničarna dodjeljuje potpuni oprost, pod uobičajenim uvjetima, svima koji pobožno sudjeluju u ovom izvanrednom jubileju i hodočaste u franjevačke crkve i crkve posvećene sv. Franji Asiškome.

Ova jubilarna godina namijenjena je posebno članovima franjevačkih obitelji Prvog, Drugog i Trećeg samostanskog i svjetovnog reda, kao i institutima posvećenog života, društvima apostolskog života i udrugama koje se pridržavaju Pravila svetog Franje ili se nadahnjuju njegovom duhovnošću. Međutim, milost ove posebne godine proteže se i na sve vjernike, bez razlike, koji, s dušom

odvojenom od grijeha, posjete u obliku hodočaća bilo koju franjevačku samostansku crkvu ili bogoslužno mjesto posvećeno svetom Franji u bilo kojem dijelu svijeta. Starije osobe, bolesnici i oni koji zbog ozbiljnih razloga ne mogu izaći iz kuće, jednako mogu steći potpuni oprost duhovno se pridružujući jubilarnim slavlјima i prinoseći Bogu svoje molitve, svoje boli i svoje patnje.

Tim povodom trsatski franjevci svakog ponedjeljka u bazilici Majke Božje Trsatske pozivaju vjernike da im se pridruže u osobitoj pobožnosti sv. Franji Asiškome.

„Svjetli primjer svetog Franje, koji se znao učiniti siromašnim i poniznim kako bi bio istinski alter Christus na zemlji, neka nadahne naša srca da živimo u autentičnoj kršćanskoj ljubavi prema bližnjemu i s iskrenim željama za skladom i mirom među narodima.“

Oprost u katedrali u Godini jubileja riječke Crkve

Nakon redovnog Jubileja Katoličke Crkve, koji je završen krajem 2025. godine, riječka katedrala nastavlja biti, sve do svetkovine sv. Vida, mjesto gdje se može zadobiti potpuni oprost. Potvrdila je to Apostolska pokorničarna krajem kalendarske godine, odgovarajući tako pozitivno na upit riječkog nadbiskupa Mate Uzinića da u godini proslave jubileja riječke Crkve, 100. obljetnice otkako je Rijeka postala sjedište biskupa, od 15. lipnja 2025. do 15. lipnja 2026. godine riječka katedrala dobije produljenje povlastice potpunog oprosta vremenitih kazni pod zadanim uvjetima onima koji u nju hodočaste.

PUT KRIŽA UKRAJINSKOG NARODA JOŠ NIJE ZAVRŠEN

Dirljiv križni put u katedrali sv. Vida okupio je 24. veljače ukrajinske izbjeglice, djelatnike i volontere nadbiskupijskog Caritasa i druge vjernike u zajedničkoj molitvi za mir i nadom koja još traje.

Caritas Riječke nadbiskupije organizirao je molitvu križnog puta na Dan sjećanja na početak rata u Ukrajini. Bio je to čin solidarnosti sa svim žrtvama rata, ali i gesta ohrabrenja raseljenima koji danas žive na području Riječke nadbiskupije. Tekst je napisala ukrajinska izbjeglica Olesandra Solodoka, a predvoditelj je bio riječki nadbiskup Mate Uzinić.

Postaje su se molile naizmjenice na hrvatskom i ukrajinskom jeziku, a svaka riječ odzvanjala je poput tihog svjedočanstva boli, nade i vjere. U pogledima okupljenih moglo se iščitati da su riječi izgovorene pred oltarom bile više od pobožnosti križnog puta, bile su znak da suosjećanje nema granica, a molitva, kad dolazi iz srca, postaje glas onih koji ga više nemaju.

Autorica Križnog puta Olesandra Solodoka priznala je da je svaku postaju pisala kroz suze. „Djeca još uvijek umiru. Mnoge majke ne vide svoju djecu jer su im odvedena. Ovdje nam je lijepo i ljudi su dobri, ali mi se nadamo kraju rata i povratku kući.“

Nadbiskup je zahvalio organizatorima i autorici teksta što su svima omogućili da na četvrtu obljetnicu agresorskog napada Rusije na Ukrajinu budu, kako je rekao, „s Isusom pridruženi ukrajinskom narodu na njegovu putu križa“.

Naglasio je da je Isus završio svoj put križa, „a Ukrajina na žalost, još nije“. Upravo zato, istaknuo je, važno je da usprkos svemu Ukrajina ostane uz Krista jer je to jedini put na kojem se, prije ili kasnije, može dogoditi Uskrs.

Ravnateljica Caritasa Marijana Medanić podsjetila je kako su četiri godine prošle od početka masovne invazije te izrazila podršku svima koji prolaze ratne strahote. Mnogi su u Caritasu potražili i dobili pomoć, ne samo materijalnu potporu nego i psihosocijalnu podršku u Razvojno-integracijskom centru.

Nakon molitve u katedrali u crkvi sv. Fabijana i Sebastijana službu zadušnicu za poginule vojnike i civile predvodio je grkokatolički svećenik Andrij Savijak. Program je nastavljen u Razvojno-integracijskom centru sv. Vid.

PREVENCIJA OBITELJSKOG NASILJA I FEMICIDA: ODGOVORNOST DRUŠTVA, SUSTAVA I SVAKOG POJEDINCA

Ured za obitelj Riječke nadbiskupije organizirao je 6. veljače javnu tribinu pod nazivom „Prevencija obiteljskog nasilja i femicida“, koja je održana u dvorani Nadbiskupskog ordinarijata u Rijeci. O ovoj iznimno aktualnoj i osjetljivoj temi govorili su stručnjaci i praktičari koji su u svakodnevnom radu u izravnom doticaju sa žrtvama nasilja: Daniel Antunović iz Udruge UZOR, Marijana Žunić iz Sektora kriminalističke policije, Željka Frković, ravnateljica Caritasova doma „Sv. Ana“ za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja, Šimun Žepina iz Ureda za obitelj te Ivan Nikolić, voditelj Ureda za obitelj Riječke nadbiskupije. Tribini je nazočio i riječki nadbiskup Mate Uzinić, kao i brojni sudionici iz udruga, institucija i pastoralnih struktura uključenih u rad sa žrtvama obiteljskog nasilja i osobama u riziku od femicida.

Otvarajući skup, voditelj Ureda za obitelj Ivan Nikolić istaknuo je kako se Crkva, suočena s problematikom nasilja nad ženama, pomaknula „s općenitih osuda prema prepoznavanju korijena problema – muške želje za dominacijom“. U tom je kontekstu podsjetio na poruke blagopokojnoga pape Franje koji je tijekom 2024. godine u više navrata, osobito povodom Svjetskog dana mira i u reakcijama na potresne slučajeve u Italiji i Europi, jasno i nedvosmisleno osudio rodno uvjetovano nasilje. „Njegova ključna poruka glasi: ‘Tko god naudi ženi, profanira Boga koji je rođen od žene’“, istaknuo je Nikolić.

Osvrćući se na nedavni slučaj femicida u Rijeci, upozorio je kako takvi događaji otvaraju ozbiljna pitanja o funkcioniranju sustava, osobito u kontekstu podatka da je u Hrvatskoj prošle godine

ubijeno 18 žena. Upravo je tim povodom Ured za obitelj organizirao večer posvećenu prevenciji obiteljskog nasilja i femicida, rekao je Nikolić.

Zaključnu riječ dao je riječki nadbiskup Mate Uzinić. „Ono što bih ja trebao na kraju reći, a to bi trebao svaki muškarac reći: NE nasilju nad ženama. To je važno da svatko od nas sebi kaže, a onda na tome možemo graditi bolje društvo“, poručio je nadbiskup.

Upozorio je i na širi društveni i politički kontekst, istaknuvši kako retorika javnih osoba i nositelja vlasti često šalje poruke koje potiču nasilje, umjesto da mu se jasno suprotstavljaju. „Nije dovoljno samo govoriti protiv nasilja ili donositi zakone; važno je da se to vidi u svakodnevnom djelovanju i odnosu prema odgovornosti“, rekao je.

TIHA SVJETLA CRKVE: OPROŠTAJ OD SESTARA PRESVETOG SRCA ISUSOVA

Ukatedrali sv. Vida u četvrtak, 29. siječnja, slavljena je misa zahvalnica povodom završetka službe sestara Presvetog Srca Isusova u Rijeci, koje nakon gotovo 74 godine neprekinute prisutnosti završavaju svoju službu u Nadbiskupskom ordinarijatu u Rijeci.

Euharistijsko slavlje predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić, a uz svećenike okupili su se i djelatnici Ordinarijata koji su sa sestrama dijelili godine tihe, ali postojeće nesebične službe. U ozračju molitve, tišine i dubokih emocija, katedrala je postala mjesto zahvalna pogleda unatrag – ali i poticaja za budućnost.

U emotivnoj propovijedi nadbiskup Uzinić pozvao je vjernike da oproštaj ne promatraju kroz prizmu gubitka nego zahvalnosti za ono što smo imali. Podsjetio je kako su sestre

Presvetog Srca Isusova započele svoje djelovanje u Nadbiskupskom domu davne 1952. godine te su desetljećima ostavile neizbrisiv trag u životu riječke Crkve, ali i u njegovu osobnom životu. Posljednje dvije sestre na službi u Ordinarijatu, sestra Patricija Stubičar i sestra Tomislava Kulaš završile su tako svoju službu 31. siječnja 2026.

„Ne opraštam se samo od sestara nego od dijeljenja svakodnevice, blizine i suživota sa sestrama različitih redovničkih zajednica koji su obilježili cijeli moj život od odlaska iz obiteljskog doma“, rekao je nadbiskup sa zahvalnošću, prisjetivši se skrbi sestara na njegovu svećeničkom putu.

Osvrćući se na evanđeoski ulomak naglasio je dva Isusova poziva: biti svjetlo koje se ne skriva i imati pravu mjeru – mjeru milosrdne ljubavi, a ne osude. „Vjerujem da se tako može promatrati karizma Marije Krucifikse Kozulić, ali i vas, sestara. Sve što ste učinile svojim služenjem, prepoznajući među nama one najpotrebitije, pokazuje kako bismo trebali svijetliti u našem gradu i društvu“, rekao je Uzinić.

Na kraju mise prigodnu riječ u ime Družbe sestara Presvetog Srca Isusova uputila je s. Felicita Špehar, koja je zahvalila Riječkoj nadbiskupiji na desetljećima povjerenja, blizine i zajedništva.

Istaknula je kako su sestre Presvetog Srca Isusova u Nadbiskupskom ordinarijatu i drugim ustanovama Riječke nadbiskupije obavljale raznoliku i odgovornu službu, često skriveno i nenametljivo, ali presudno za svakodnevno funkcioniranje crkvenih ustanova. Sestre su se brinule i za diskretnu, ali trajnu molitvenu potporu nadbiskupima, svećenicima i svim djelatnicima. Dodala je kako tijekom gotovo 74 godine neprekinute prisutnosti u Nadbiskupskom domu u Rijeci djelovale 44 sestre, od kojih se 14 preselilo u vječnost, te da se njihov doprinos ne može mjeriti samo obavljenim poslovima nego i duhom služenja, žrtve i vjernosti.

VELIKA DEVETNICA SVETOJ MAJCI TEREZIJI

Časne sestre Misionarke ljubavi iz Zagreba posjetile su Župu Male Terezije od Djeteta Isusa na riječkoj Vežici četvrtoga dana Velike devetnice svetoj Majci Tereziji, 5. ožujka. Bile su sa župljanima i župnikom Markom Pavlinovićem u molitvi pred Presvetim Oltarskim Sakramentom te na svetoj misi, koju je predvodio Albert Jakaj, duhovnik zajednice Albanaca u Rijeci.

U nadahnutoj propovijedi đakon Matija Luketić govorio je o istinskoj radosti koju donosi spoznaja djelatne Božje ljubavi i nastojao približiti kakva se promjena u čovjekovu srcu događa u susretu s osobom poput svete Majke Terezije,

koja je odgovorila na Božji poziv „Dođi i budi moje svjetlo“.

Poslije mise sestre su svjedočile o svojim susretima s Majkom Terezijom i svojem pozivu. „Mi i same živimo život u siromaštvu“, posvjedočile su sestre. „To je zato da bismo razumjele siromahe. Sve dijelimo s njima: hrana koju kuhamo za njih ujedno je i naš obrok, koji jedemo zajedno s njima. Njihovu odjeću i posteljinu, posude, sve peremo na ruke kako bismo osjetile da im služimo. Oni nam se ponekad pozele pridružiti u tim poslovima i tada, dok radimo, često počnemo razgovarati. Tad se otvaraju srca, poteku suze... Govorimo im o Božjoj ljubavi i

svjedočimo im koliko je ona velika, nepresušna. Sestre Misionarke ljubavi posvjedočile su kako snagu za svakodnevnu skrb o najpotrebitijima crpe iz mise i molitve pred Presvetim Oltarskim Sakramentom: „Biti s Isusom stalno, svaki trenutak u danu, sve činiti za njega, to je jedini i pravi izvor naše snage. Pokušajte i vi biti s njime, to je neizmjerljiva radost!“

TRIDESET GODINA OD SMRTI UREDNIKA ZVONA ANTE SIRONIĆA

Ante Sironić legendarni je suradnik prvog urednika Zvona Josipa Šojata. Kasnije i sam urednik, u Zvonima je objavljivao svoje značajne reportaže, a volio se potpisivati pseudonimom Proleter.

Pisati je započeo već kao srednjoškolac u »Luči« i sušačkoj »Istini«, zatim u »Hrvatskoj straži« (dnevniku i tjedniku), »Kalendaru Gospine krunice«, »Gospinoj krunici«, »Hrvatskoj prosvjeti«, »Katoličkom listu«, »Danici« i »Marjinu Trsatu«.

Rođen je u Trvižu kod Pazina 10. listopada 1915. Bogoslovlje je studirao u Senju od 1936. do 1940., kada je zaređen. Prvo je službovao kao kapelan na Jelenju, a potom kao župnik u Sušačkoj Dragi te naposljetku na Trsatu do 1991. godine.

U mladosti je postao član Hrvatskoga katoličkoga akademskoga društva »Domagoj«, koji je, kako je napisao, »nosio u sebi hrvatsku misao, hrvatsku samobitnost, koju je obilježavala slobodna Hrvatska«. Talijanski su ga fašisti 29. studenoga 1941. priveli u riječki zatvor te je

uskoro bio prebačen u zatvor »Carceri gudiziare« u Veneciji, s karakteristikom »izraziti anti-fašist iredentist« (!?). Pušten je 7. siječnja 1942. i vraćen u Rijeku. Ostavio je svjedočanstvo o talijanskom fašističkom zločinu u Podhumu 1942., zapisavši: »Snivajte, dragi naši, vječni san u Bogu, na rubu pjeskovitog Polja, okruženi zidom, koji kao da vas želi sačuvati od budućih zala.« Uz pastoralni rad predavao je književnost u srednjoj klasičnoj školi biskupskoga i salezijanskoga Sjemeništa u Rijeci. Umro je 15. ožujka 1996. i pokopan je na Trsatu.

Škurinje

DAN ŽIVOTA: SVAKODNEVNO BIRAJMO ŽIVOT U BLAŽENSTVU

Proslavljajući Međunarodni dan života 1. veljače, riječki je nadbiskup Mate Uzinić krstio Saru, peto dijete obitelji Komljen te Nikol Tadej koja se sa svojim vršnjacima priprema za primanje sakramenta prve pričesti te predvodio misno slavlje u riječkoj Župi sv. Ivana Krstitelja na Škurinjama. „Naš konkretni doprinos zaštiti života od začeća do prirodne smrti i u svim njegovim oblicima, na što nas poziva ovaj Dan života, nije samo govoriti o životu nego život svakodnevno birati. Birati ga riječima koje ne ponižavaju, blizinom koja ne napušta, konkretnom pomoću koja se ne odgađa, zauzimanjem koje ne traži izgovore kako ne možemo ništa napraviti“, poručio je nadbiskup u propovijedi.

Župnik Ivan Nikolić, koji je ujedno i predstojnik nadbiskupijskog Ureda za obitelj, na početku je mise podsjetio kako se proslavom Dana života želi osvijestiti i potaknuti na zaštitu i poštivanje ljudskog života od začeća do prirodne smrti. Na misi su sudjelovali i zaručnici koji dan kasnije započinju redoviti tečaj pripreme za brak, a na kraju mise nadbiskup je na njih, kao i na one koji su završili tečaj, zazvao Božji blagoslov.

Opatija

NADBISKUP KRSTIO PETO DIJETE OBITELJI BUČIĆ

Ivano, peto dijete Maje i Davora Bučić, 8. je veljače u župnoj crkvi u Lovranu primio sakrament krštenja, a udijelio mu ga je riječki nadbiskup Mate Uzinić. Uz nedjeljno misno slavlje cijela je župna zajednica proslavila i novog člana, a zadovoljstvo nije skrivao ni župnik Matija Rašpica, koji je istaknuo kako u župi ima još tri obitelji s petero djece. Misu je suslavio i svećenik u miru Niko Cvitkušić.

Nadbiskup je u propovijedi pozvao na odbacivanje sebičnosti, kao što je to učinila obitelj Bučić, jer „ako budemo sebični, neće biti ni života“. Pozvao je stoga okupljene da nasljeđuju Krista učeći uvijek iz njegova primjera ljubavi i sebedarja.

Propovijed je posvetio i Svjetskom danu braka te istaknuo kako bi Crkva trebala biti kao obitelj i pomoći obiteljskim zajednicama da mogu biti više Crkva. Na kraju propovijedi citirao je pjesmu „Slap“ Dobriše Cesarića, koja govori o tome kako svatko može dodati svoju kap u slapu dobrote.

Jelenje

NADBISKUP KRSTIO ČETVRTO DIJETE OBITELJI REBIĆ

Nadbiskup Mate Uzinić 21. veljače predvodio je obred krštenja u Župi sv. Mihovila u Jelenju, gdje je krstio Anicu, četvrto dijete Gorana i Marije Rebić.

Roditelje i kumove nadbiskup je potaknuo da djetetu budu primjer vjerom, riječima, molitvom i djelima kako bi, kako je rekao, „kroz život otkrila Isusa kao onoga koji je s njom i za nju“ te tako mogla osjetiti njegovu trajnu prisutnost. Ujedno je zahvalio roditeljima na otvorenosti životu.

Uz obitelj, kumove i rodbinu, slavlju su nazočili domaći župnik Tomislav Ćurić te obiteljski prijatelj, župnik iz Ledenica, Jakov Filipović.

Skrad 50. OBLJETNICA IZGRADNJE ŽUPNOG STANA

U ponedjeljak, 19. siječnja 2026., svečanim misnim slavljem obilježena je 50. obljetnica izgradnje župnog stana u Skradu. Misu je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić u zajedništvu sa Zlatkom Čibarićem, župnikom Cernika, Apolinarom Barbišem, župnikom Prezida i voditeljem Hrvatske katoličke misije u Ljubljani, te domaćim župnikom Tomislavom Zečevićem.

U propovijedi je nadbiskup Uzinić istaknuo zahvalnost za sve koji su sudjelovali u izgradnji župne kuće i u njoj živjeli, pozvavši na molitvu za sve koji se danas u njoj okupljaju. „Župna kuća izgrađena je zbog potrebe da se župnik približi vjernicima, ali ona treba biti ispunjena novim sadržajem – duhom evanđelja i Krista“, istaknuo je nadbiskup, upozorivši da nije dovoljno samo imati župnu kuću bez otvorenosti i zajedništva.

Na kraju mise župnik Tomislav Zečević zahvalio je svima koji su se odazvali proslavi, a u ime Udruga „Skradska žena“ nadbiskupu su dar zahvalnosti uručile Marija Božičević i Inga Đaković. Nakon mise Ivan Podnar održao je kratko izlaganje o povijesti gradnje župne kuće, a slavlje je nastavljeno druženjem vjernika u njezinim prostorima.

Katarina Bertović

Zvoneće PRIMJER SV. ANTUNA

Mještani Zvoneća u subotu, 17. siječnja, svečano su proslavili blagdan svoga nebeskog zaštitnika sv. Antuna opata misnim slavljem u župnoj crkvi posvećenoj ovom svetcu. Misu je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić u suslavlju s generalnim vikarom Riječke nadbiskupije Marijom Tomljanovićem, a okupio se lijep broj župljana i vjernika ovoga kraja. Svečanosti je pridonio i župni zbor koji je animirao pjevanje na misi.

Čestitajući blagdan, nadbiskup Uzinić nije skrivao radost što je upravo u Zvoneću, mjestu smještenom na granici Čićarije i Liburnije, u Općini Matulji, prvi put predvodio misno slavlje na sam blagdan zaštitnika ovog mjesta. U homiliji se osvrnuo na evanđeoski ulomak o bogatom mladiću koji nije imao snage učiniti korak više i slijediti Isusa. Istaknuo je kako sveti Antun pokazuje da bogatstvo samo po sebi nije prepreka, nego poziv da se srce oslobodi navezanosti. „Kada nam se čini da je teško živjeti evanđelje i kršćanske vrijednosti, primjer sv. Antuna pokazuje da je to moguće“, poručio je Uzinić.

Na kraju misnog slavlja okupljenima se prigodnom riječju obratio i župnik Leonid Bevza, zahvalivši svima koji su pridonijeli dostojanstvenoj proslavi župnog blagdana.

Volosko ČESTITKE SREBRNOM ŽUPNIKU

Župa sv. Ane u Voloskom 15. veljače imala je dvostruki razlog za slavlje. Jutar-nju je nedjeljnu misu predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić, a župu je posjetio i kako bi čestitao župniku Marijanu Žderiću, koji je kao član malonogometne svećeničke reprezentacije 13. veljače osvojio srebrnu medalju na Europskom prvenstvu katoličkih svećenika u malom nogometu. Prvenstvo se od 9. do 13. veljače održavalo u poljskom Lublinu, a hrvatski su svećenici u finalu izgubili od Poljske, treće je mjesto osvojio Portugal, a četvrto svećenici Bosne i Hercegovine.

Župniku su, osim nadbiskupa, čestitali i ponosni župljani uručivši mu prigodan poklon na kraju mise. U ime župljana čestitke je uputio Kristian Lenić. „Baš kao što se na sportskom terenu svaka pobjeda gradi timskim radom i srcem, tako i naš župnik svojim djelovanjem u našoj župi svakodnevno nastoji graditi našu zajednicu vjere.“

Nadbiskup je propovijed posvetio zaštiti života u svim njegovim fazama, od začeca do prirodne smrti. „Za Isusa nema iznimke, on se protivi bilo kakvom obliku ubojstva jer zna da čovjek nije gospodar života.“ Ukazao je na različite načine na koje život može biti ugrožen. „Jedan oblik ubojstva je i ravnodušnost. Jednako tako i malodušnost, kada sami sebe uvjerimo da ništa ne možemo učiniti. Ubijamo i sebičnim ekonomskim politikama, neodgovornim iskorištavanjem zemljinih resursa i ekološkim zagađenjem, nečinjenjem i propustima, korupcijom i pogodovanjem partikularnim interesima. Sve to razara, sve to oduzima život. Ako ne tijelu, onda dostojanstvu.“ Dodao je kako ubijamo i kad nekoga prekrižimo, kada ne opraštamo, kada u obitelj i društvo unosimo podjele. S razvojem i korištenjem društvenih mreža jedan je oblik razaranja života postao posebno opasan. „To je verbalno ubojstvo ili ubojstvo riječima, odnosno klevetom i ogovaranjem.“ Uputio je stoga vjernike, ponavljajući korizmeni poziv pape Lava, da ove korizme posebno paze na svoje riječi.

Uskrs jedne obitelji

Razmišljala sam imamo li potencijal izaći iz beznađa i biti barem malo nalik obitelji Wojtyła.

Piše: Daria Ljevar

Karol je rođen 1920. kao treće dijete Emilije i Karola. Izvor: www.jp2online.pl

Jedan je aforizam pitanje: „Što bi bio Krakow bez Ivana Pavla II. i tko bi bio Ivan Pavao II. bez Krakowa?“ Svakako vjerujem da ga ne bismo mogli zvati Kraljevskim Gradom jedne Daleke Zemlje. Njegov voljeni grad i ljubljena domovina. Nazivao nas je ljubljenim pukom, slao nam pozdrave i blagoslove, po Rijeci se vozio, u njoj spavao i molio, teško se kretao...

Njegova soba u našem Pripravničkom sjemeništu ima posebnu kupaonicu i krevet, koji su danas samo ukrasi, uz ostale uspomene. To sjemenište nosi i njegovo ime i nakon svega mene ljudi Crkve blijedo gledaju kad kažem da su roditelji Ivana Pavla II. zaštitnici nove knjige koju pišem. Ne čini li vam se nepošteno?

U posljednjem mjesecu njegova zemaljskog života i na pragu mjeseca u kojem slavimo njegov nebeski rođendan, ne zaboravljajući ni onaj njegove mame Emilije, a zbog svega što mi je učinio zadnjih godinu dana i kao znak uspješne šetnje prvom opomenom ispričat ću vam priču o posebnom Uskrsu. Za godine i detalje pitajte Domagoja Pejića, nedavno se vratio i uskoro će ponovo poći u grad koji smije zvati svojim.

Moja je mama tada imala godina koliko i ja sada. Nakon što su je deset tjedana držali na promatranju i nisu joj vjerovali da nije dobro, kad me s mukom rodila, savjetovali su joj neka me ostavi jer je mlada i imat će još djece. Rekla im je da sam njezina i da ću živjeti kako god. Tata je radio u inozemstvu i otamo mi dao ime, jer sam im dar. Ubrzo se vratio, pronašao novi posao i bio s nama. Nakon hrvanja s mojim bolestima i napretkom mama je začela novi život. Ponovo joj nije bilo dobro pa su joj dali na izbor „to“ očistiti ili strogo mirovati do kraja trudnoće. Odabrala je drugu opciju i zato danas imam brata, kao i mali Karol svoga Edmunda. Tata je i tada ostavio

posao jer ja nisam znala puno toga raditi sama. Rasli smo, promijenili kuću, slično kao mali i veliki Karol, i konačno se činilo da bi naša priča mogla biti nalik jednoj običnoj prigradskoj.

Mali Karol imao je i sestricu Olgu Mariju, koja se Bogu vratila šesnaest sati nakon rođenja. Oni su svoju djevojčicu izgubili ovdje i sada, a nama je našu Isus poklonio jednog Božića prije gotovo trinaest godina. Donio ju je pod bor, iako se nije rodila u božićnom vremenu. Nakon ponoćke pod borom je bio samo jedan veliki poklon

Njegova soba u našem sjemeništu ima posebnu kupaonicu i krevet, koji su danas samo ukrasi, uz ostale uspomene.

To sjemenište nosi i njegovo ime. I nakon svega mene ljudi Crkve blijedo gledaju kad kažem da su roditelji Ivana Pavla II. zaštitnici nove knjige koju pišem. Ne čini li vam se nepošteno?

– robotski usisavač. Brat i ja u životu bolji poklon nismo dobili – nismo više trebali usisavati dosadne tepihe po kući, ali nas dvoje tada još nismo znali da je taj Božić bio prvi u petero. Mama je nosila još jedan život.

Drugo školsko polugodište tek je počelo. Dok me jednog jutra spremala u školu, rekla mi je da je od danas na godišnjem, a onda je stavila moju ruku na svoj trbuh i kroz suze mi rekla da ću dobiti bracu ili seku. „Mama, trudna si, zašto plačeš? Mislija sam da si bolesna kad si zaplakala.“ Rekla mi je da ću jednom shvatiti njezine suze. I jesam, tek nekoliko godina kasnije. Ispričala mi je kako im nije bilo jednostavno jer tata je morao raditi, a ona nije smjela. Nakon dvije rizične trudnoće kao žena u kasnim tridesetima počneš se pitati možeš li još jednom sve izdržati. Danas je razumijem.

Onako strogo nije mogla mirovati jer još uvijek nisam bila dovoljno samostalna i brat je bio mali. S Gospom kod kapucina dogovorila se da je ova trudnoća njezin zadatak jer ona mirovati ne može. Govorila nam je da ako ne rodi, seka će otići kod Isusove mame, a ako rodi, to će biti 15. kolovoza. Rekli smo joj da ne pretjeruje jer bilo je dovoljno preranih termina. Obje mame bile su u pravu i seka je stigla 15. kolovoza navečer.

U srednjoškolskim danima upoznavala sam obitelj najdražeg Pape moje profesorice. Govorila mi je o podrumu, o njegovu studiju, o tome kakav je bio prema ljudima i zašto voli njegovu domovinu. Ranije nisam znala gotovo ništa ni o njemu ni o njima.

Kasnije, kada nam je bilo jako teško, kada smo izgledali kao da su nam kosti klonule, a riječi su bile preteške, razmišljala sam o tome imamo li potencijala izaći iz toga beznađa i biti barem malo nalik obitelji Wojtyła. Zнала sam da imamo i zato nisam učinila ono što bi učinila većina. Pitala sam i

maloga Karola može li nam pomoći, on ili netko njegov. Činilo se da ne mogu. Danas vidim kako su pomagali. Naučili su nas kako opraštati i Božji plan staviti ispred našeg. Pomogli su nam voljeti se čvršće, družiti se i živjeti bez pritiska tuđih pogleda, očekivanja, ali i vlastitih nerealnih želja.

Kad sam rekla mami za „Mikrofone života“, rekla mi je da mogu ispričati i našu priču pa mislim da sam to upravo učinila. Moja obitelj nije iz kataloga ni za izloge, našim venama ne teče plava krv i nismo rođeni sa zlatnom žlicom u ustima. Samo nam Gospodin pomaže učiti iz vlastitih manjkavosti da je „kraljevstvo Božje među nama“. Ako nas pitate, proces beatifikacije i kanonizacije velikog Karola i Emilije može završiti čim prije, a svakoj obitelji želim ovakav Uskrs bez datuma.

Muftije Nevzet-ef. Porić i Aziz-ef. Hasanović
s imamom džemata Verona Ahmed-ef.
Tabakovićem. (foto: Islamska zajednica u RH)

Tarik ef. Kohnić tajnik je akademika dr. Aziza Hasanovića, muftije Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj. Diplomirao je teologiju na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu. Student je diplomskog studija na Sveučilišnom centru Matija Vlačić Ilirik u Zagrebu. U listopadu 2025. godine sudjelovao je na proslavi 60. obljetnice potpisivanja deklaracije Drugog vatikanskog koncila „Nostra aetate“ u Vatikanu.

Nostra aetate potvrđuje da je svaki čovjek stvoren na isti način

Dokument *Nostra aetate* postao je poput izgrađene brane koja zlim strujama ne dopušta poljuljati ono što se treba graditi.

Tarik ef. Kohnić

Sposebnom čašću i zadovoljstvom primio sam poziv da nazočim 60. obljetnici potpisivanja dokumenta *Nostra aetate*, koja je obilježena 28. listopada 2025. godine u Vatikanu, središtu Katoličke Crkve. *Nostra aetate* dokument je Drugog vatikanskog koncila, koji je 1965. godine potpisao papa Pavao VI. i koji govori o odnosu Katoličke Crkve prema nekršćanskim religijama, promičući dijalog, poštovanje i razumijevanje. On je od izuzetne važnosti i predstavlja prekretnicu u međureligijskom dijalogu.

Kao pratnja predsjedniku Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj, muftiji akademiku dr. Azizu ef. Hasanoviću, bila mi je čast i zadovoljstvo prisustvovati 60. obljetnici deklaracije *Nostra aetate* i biti gost pape Lava XIV. u Vatikanu, koji je prema svim gostima izražavao blagost i pedantnost.

Nostra aetate potvrđuje i pokazuje da je svaki čovjek stvoren na isti način, kako to Biblija kaže: *Na sliku Božju stvorio ih* (Postanak 1,26–27), a Kur'an: *Zatim je čovjeku dao skladan lik i udahnuo u njega od Svoga duha* (Es-Sedžde, 32:9).

Poruke koje papa Lav XIV. upućuje na početku svoje službe ohrabruju da će kontinuitet utabanih staza u međureligijskom dijalogu biti nastavljen. Također ističem zahvalnost muftiji Hasanoviću na

prilici da budem dio njegove pratnje tijekom posjeta Vatikanu. Zalaganje muftije, koji je u hrvatskom društvu poznat kao vjerski poglavar koji iznimno čuva međureligijski dijalog, nadahnjuje me i od mog prvog dana u Zagrebu uči kao mladog teologa i imama da je pravi vjernik onaj koji gradi mostove, a ne onaj koji ih ruši.

Posjet papi Lavu XIV. bila je povlastica i čast, a s druge strane donijela mi je koristi i proširenje iskustva iz znanstvenog kuta gledanja, kao studentu Sveučilišnog centra za protestantsku teologiju Matija Vlačić Ilirik Sveučilišta u

Kao što se razlike ne mogu otkloniti, jednako tako ne mogu se otkloniti ni sličnosti.

Zagrebu. Master studij donosi nova teološka bogatstva i izazove. Kao diplomiranom teologu Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu dolazak u Zagreb predstavlja prelazak iz jednog kruga teologije u drugi. Takvo studiranje donosi novine koje osvježavaju um teologa. Ovakvi različiti pristupi u metodologiji izučavanja svetih knjiga donose teološko proširivanje vidika.

Kao što se razlike ne mogu otkloniti, jednako tako ne mogu se otkloniti ni sličnosti. Neosporiva je povijesna činjenica da tzv. tri abrahamske religije (judaizam, kršćanstvo, islam) potječu od istoga izvora.

Ono što sam u tijeku svog dosadašnjeg studiranja najviše zapazio jesu sličnosti najvećih svjetskih religija, a ne njihove razlike. Dapače, tu su i razlike, naravno. Svaka religija ima svoju dogmu (*credo*), postulate i tradicije koje su formirale generacije prenositelja. Bog da je htio, iz svoje je moći vrlo lako mogao stvoriti kompletan ljudski rod sa zajedničkom religijom tako da svaki Adamov i Evin potomak pripada istoj religijskoj skupini. Međutim, takav slijed događaja on nije učinio već se u njegovu davanju različitosti ljudima krije njegova mudrost, koju on objašnjava u 49. poglavlju Kur'ana: *O ljudi! Mi smo vas stvorili od jednog muškarca i jedne žene, i učinili smo vas narodima i plemenima da biste se upoznavali.* (El-Hudžurat, 49:13).

Detalji u različitim teologijama koji su slični, ili pak iste materije, na meni ostavljaju stanje pozitivna iznenađenja kada ih otkrijem. Tako starozavjetne proroke čije smo biografije izučavali na katedri Staroga zavjeta bez problema nalazim i u kur'anskim pripovijedanjima, a opisi kojima su predstavljeni Mojsije (Musa), David (Davud), Solomon (Sulejman) i drugi proširuju teološke vidike i daju mogućnost sagledavanja iste povijesne ličnosti (biblijskog proroka, a za muslimane poslanika) s više različitih gledišta.

Posebno me se dojmila izražena sličnost između arapskog i hebrejskog jezika. Proučavajući biblijske tekstove, naročito one na izvornom hebrejskom jeziku, kao muslimanski teolog uočavam niz leksičkih, morfoloških i semantičkih podudarnosti s arapskim jezikom – uključujući identične ili vrlo srodne izraze i korištene riječi, od glagolskih vrsta pa sve do Božjih osobnih imena. Ali to nije samo puka povezanost semitskih jezika u lingvistici nego i duhovna spona religijskih tradicija.

Studiranje u Zagrebu za mene nije bilo samo akademsko iskustvo nego i duhovno putovanje koje je proširilo moje vidike i obogatilo moje razumijevanje religije, čovjeka i svijeta. Susreti s profesorima i kolegama različitih teoloških tradicija otvorili su nova polja dijaloga i spoznaje, a brojna prijateljstva i poznanstva koja sam stekao predstavljaju trajno bogatstvo koje nadilazi zidove učionica.

U cjelokupnom životu, radu i djelu na pameti mi je kur'anski redak: *Ti sa svakim lijepo postupi, traži da se čine dobra djela, a neznanica se kloni.* (El-A'raf, 7:199). U istom duhu odjekuju i riječi Mevlane Dželaludina Rumija, muslimanskog velikana i sufije – derviša, čija univerzalna poruka nadilazi granice jezika, religije i vremena: *Dodji, dodji, tko god da si, naša karavana nije karavana očajnika. Dodji, makar si i tisuću puta prekršio pokajanje, dodji opet!*

Monografija riječke katedrale sv. Vida

Svečano je 13. siječnja u katedrali sv. Vida predstavljena znanstvena monografija „Katedrala svetog Vida u Rijeci“, kapitalno izdanje posvećeno najvažnijoj sakralnoj građevini grada. Prostor katedrale bio je ispunjen do posljednjeg mjesta, a brojni uzvanici, znanstvenici, predstavnici javnog i kulturnog života te građani Rijeke svojim su dolaskom potvrdili koliko je ova knjiga dugo iščekivana i duboko potrebna gradu i njegovoj memoriji.

nedostajala, a posebno je značajno što je objavljena u godini stote obljetnice uzdignuća crkve sv. Vida na razinu katedrale.

Zahvalivši autorima i svima koji su sudjelovali u njezinu nastanku, nadbiskup je izrazio nadu da će monografija biti vrijedno štivo ne samo znanstvenicima i stručnjacima nego i svim građanima Rijeke i vjernicima Nadbiskupije, pomažući im da katedralu sv. Vida još više cijene i doživljavaju je kao svoje duhovno središte i majku Crkvu.

Djelo ne donosi samo povijest jedne crkve već slojevitu i bogatu priču o Rijeci, njezinoj duhovnosti, umjetnosti i ljudima koji su je stoljećima oblikovali.

SLOJEVITA I BOGATA PRIČA O RIJECI, NJEZINOJ DUHOVNOSTI, UMJETNOSTI I LJUDIMA

Monografija autora prof. Damira Tulića i dr. Marija Pintarića, povjesničara umjetnosti i profesora na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, u izdanju Riječke nadbiskupije, objavljena je u godini velikog jubileja – stote obljetnice Riječke biskupije 1925. – 2025. Djelo ne donosi samo povijest jedne crkve već slojevitu i bogatu priču o Rijeci, njezinoj duhovnosti, umjetnosti i ljudima koji su je stoljećima oblikovali. U izlaganjima recenzenata naglašena je iznimna znanstvena vrijednost djela, njegova metodološka suvremenost te činjenica da katedrala sv. Vida ovim radom po prvi put dobiva cjelovitu, monumentalnu monografiju kakvu zaslužuje.

Uz autore, knjigu su predstavili ugledni stručnjaci iz područja povijesti umjetnosti i kulture: prof. Nina Kudiš s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, prof. Matej Klemenčič s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani te dr. Mateja Jerman iz Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Riječki nadbiskup Mate Uzinić pozdravio je okupljene izrazivši zadovoljstvo što se predstavljanje monografije o katedrali sv. Vida održava upravo u njezinu prostoru i pred brojnim uzvanicima. Istaknuo je kako je riječ o knjizi koja je riječkoj Crkvi i gradu dugo

KNJIGA KAO DAR GRADU

Na samom kraju okupljenima su se obratili i autori monografije Damir Tulić i Mario Pintarić. U svojim su obraćanjima publici približili dio istraživačkog procesa te otkrili niz zanimljivih i dosad nepoznatih detalja vezanih uz riječku prvostolnicu. Među ostalim, istaknuli su da je katedrala sv. Vida građena od kamena iz riječke okolice – s područja Kastva, Brajde i Martinšćice – kao i novo otkriće zazidanih stuba unutar same katedrale, koje dodatno svjedoče o slojevitosti njezine povijesti od 17. sve do prve polovice 20. stoljeća. Monografija je opremljena brojnim fotografijama katedrale i njena inventara, a za vizualno oblikovanje knjige zaslužan je povjesničar umjetnosti i konzervator Ivan Braut.

Autori su, uz riječi zahvale svima koji su sudjelovali u nastanku ove zahtjevne i opsežne knjige, monografiju simbolično darovali gradonačelnici Ivi Rinčić, zamjeniku župana Robertu Matiću i novoizabranom rektoru Sveučilišta u Rijeci Goranu Hauseru, poručivši time da ovo djelo pripada ne samo struci nego i gradu kojemu je posvećeno. Posebnu emotivnu notu večeri dao je orguljaš katedrale Davor Juretić, čija je glazba ispunila prostor i dodatno povezala riječi, znanost i duhovnost u jedinstveno iskustvo.

Knjiga se može kupiti u Ordinarijatu Riječke nadbiskupije po cijeni od 60 eura.

